

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเพณีการกินเจ ซึ่งจะ เสนอตามลำดับดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของการกินเจ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในการกินเจ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมในการกินเจ
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบพื้นฐานของการกินเจ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเพณีการกินเจ

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของการกินเจ

1. การอพยพของชาวจีนสู่ประเทศไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนนั้นมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ (เจษฎา โกลห่อจิตร และ สมบูรณ์ คิริประชัย. 2528 : 99) โดยเริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัยซึ่งมีหลักฐานยืนยันว่า ในสมัยกรุงสุโขทัยมีความสัมพันธ์ทางการค้ากับราชสำนักจีน เป็นอย่างดี มีการค้าขายในระบบบรรณาการ ประมาณปี พ.ศ. 1834 พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้จัดส่งคณะทูตไปยังราชสำนักจีนและได้มีสัมพันธ์ไมตรีต่อกันเรื่อยมา (สุภัทร สุคนธาภิรมย์. 2528 : 81) กล่าวว่าสำหรับชาวจีนที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร อาจจะมิขึ้นในตอนปลายของกรุงศรีอยุธยา ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (วัลภา บุรุษพัฒน์. 2517 : 22 - 23) ได้พบหลักฐานว่ามีชาวจีนเป็นจำนวนมากเดินทางมาทางบกคือ เลาะตามลำน้ำผ่านผ่านมารัฐฉานตามเส้นทางอาณาจักรล้านนาและเข้าสู่กรุงศรีอยุธยา นอกจากนี้ยังมีชาวจีนที่เดินทางเข้ามาสู่ประเทศไทยทางเรือ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น

ชาวจีนที่อพยพมาจากมณฑลกว่างตุง ฮกเกี้ยน และไหหลำ ในสมัยกรุงธนบุรีชาวจีนได้เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยมากขึ้น (ทวี ริระวงศ์เสรี. 2516 : 17) ในสมัยนี้ชาวจีนได้รับการเอาใจใส่ และได้รับความไว้วางใจจากทางรัฐบาลไทยเป็นพิเศษ โดยเฉพาะชาวจีนแต่จี๋ว เพราะเป็นเชื้อสายทางบิดาของพระเจ้าตากสินมหาราช

นอกจากนี้ชาวจีนยังมีบทบาทในการช่วยเหลือคนไทยกอบกู้อิสรภาพจากพม่า หลังจากพระเจ้าตากสินมหาราชสามารถกอบกู้เอกราชได้สำเร็จ (เจษฎา โกลหุณจิตร์ และสมบูรณศิริประชัย. 2528 : 100-101) ชาวจีนที่อพยพเข้ามาอีกเป็นจำนวนมาก ในสมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเป็นต้นมา (เจษฎา โกลหุณจิตร์ และสมบูรณศิริประชัย. 2528 : 100-101) มีชาวจีนเป็นจำนวนมากอาศัยอยู่กับชาวไทยในกรุงเทพฯ บทบาทของชาวจีนในสมัยนี้คล้ายคลึงกับในสมัยอยุธยา คือ มีบทบาทสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ เพราะรัฐบาลไทยให้สิทธิพิเศษกว่าชาวต่างชาติอื่น ๆ โดยเฉพาะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากการทำสนธิสัญญาเบาริ่งกับอังกฤษ ทำให้ประเทศไทยต้องยกเลิกการค้าแบบผูกขาดโดยพระคลังสินค้า จึงเป็นโอกาสให้ชาวจีนเข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจมากขึ้น โดยเน้นพ่อค้าคนกลางในการซื้อขายสินค้าต่าง ๆ การที่ชาวจีนพากันหลั่งไหลเข้ามามากมายเช่นนี้ (สกินเนอร์. 2529 : 178) เพราะประเทศไทยมีเศรษฐกิจดีกว่าในประเทศจีน ซึ่งในช่วงนี้การผลิตยางและแร่ดีบุกในภาคใต้ของประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็นอันมาก และมีการขยายตัวในเรื่องของกิจการโรงเลื่อย โรงสี ส่วนการค้ากับต่างประเทศก็ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เพราะมีการสร้างทางรถไฟเพิ่มขึ้น ทั้งหมดนี้มีส่วนช่วยเพิ่มความต้องการแรงงาน และผู้ชำนาญในการดำเนินงานวิสาหกิจต่าง ๆ ประกอบกับในขณะนั้นประเทศจีนประสบภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ อันเนื่องมาจากสงครามกลางเมือง สงครามกับต่างชาติ ทำให้ชาวจีนประสบกับความยากจน ไร้ที่อยู่อาศัย ชาวจีนจึงมีความต้องการอพยพออกนอกประเทศมากขึ้น

2. กลุ่มของชาวจีนที่อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย

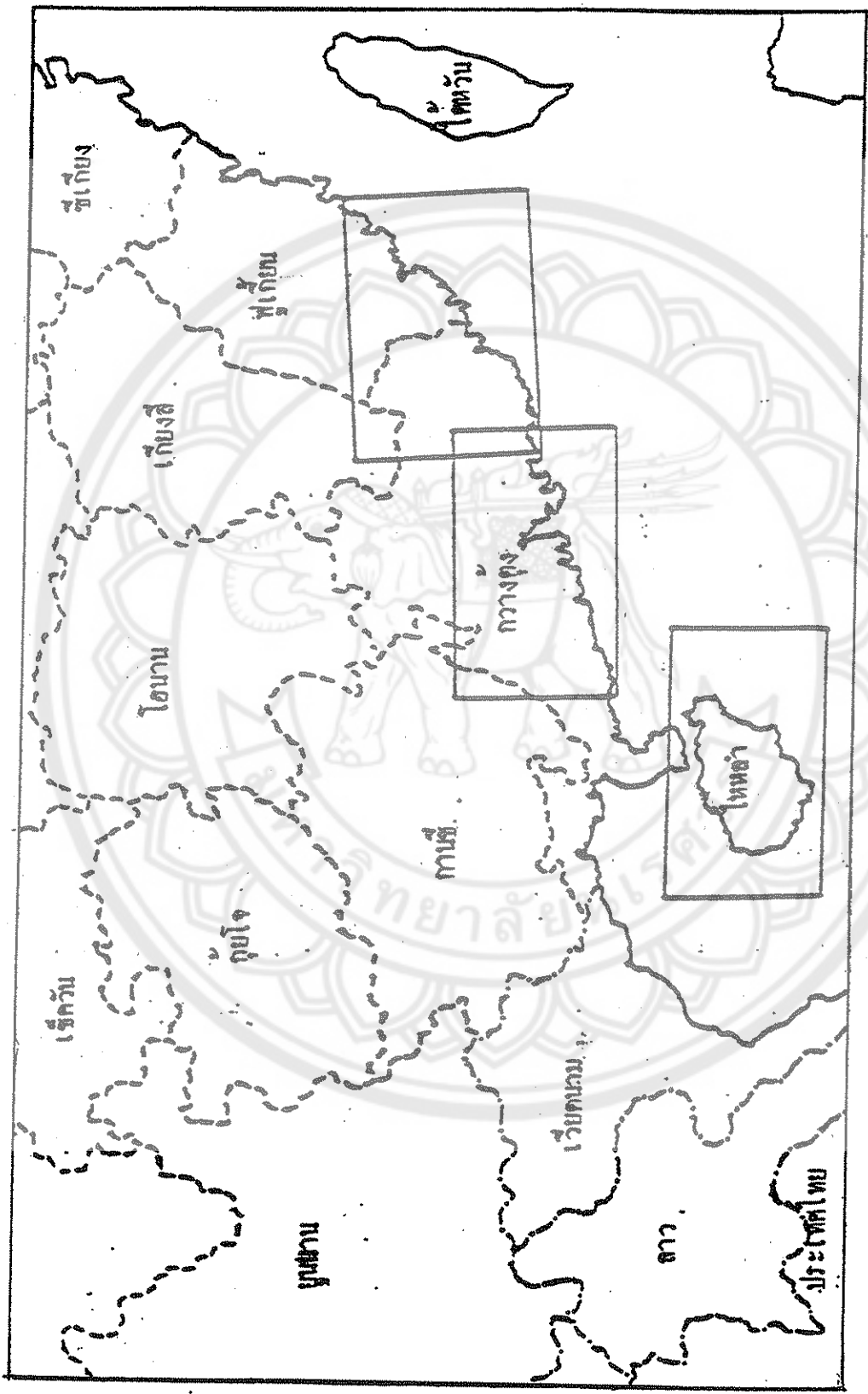
ชาวจีนส่วนใหญ่อพยพเข้ามาทำมาหากินอยู่ในประเทศไทยนั้น (สุชาติ ตันตสุรฤกษ์. 2530 : 7) มีภูมิลาเนาเดิมอยู่ในแถบภาคตะวันออกเฉียงใต้และภาคใต้ของ ประเทศจีน สามารถแยกออกเป็นกลุ่มตามความแตกต่างของสำเนียงภาษาพูดได้ดังนี้

2.1 ชาวจีนแต้จิ๋ว มีภูมิลาเนาเดิมอยู่ตามตำบลต่าง ๆ รอบเมืองซัวเถา และตามบริเวณริมฝั่งแม่น้ำอื่น หรือเรียกรวมกันว่าบริเวณเฉาซาน ซึ่งตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของมณฑลกวางตุ้ง เป็นชาวจีนกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ชาวจีนแต้จิ๋วส่วนใหญ่มีอาชีพในการทำเกษตรกรรมและการค้าขาย ทำให้มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจในประเทศ ตั้งแต่การค้าขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดย่อม อุตสาหกรรมทั่วไป การธนาคารและอื่น ๆ ชาวจีนแต้จิ๋ว ส่วนมากอาศัยอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคเหนือ และภาคกลางของไทย

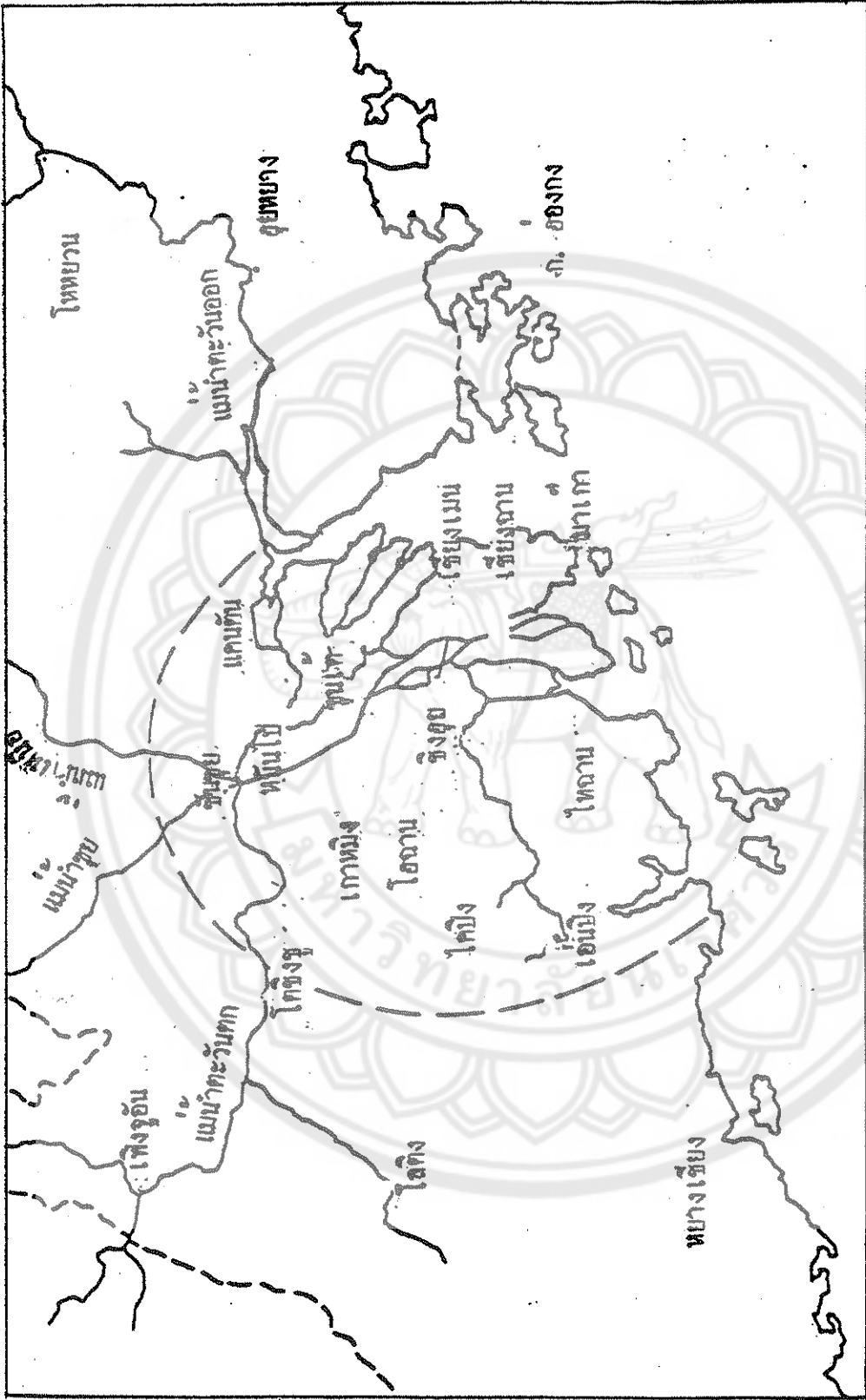
2.2 ชาวจีนแคะ ไม่มีภูมิลาเนาเดิมที่แน่นอนในประเทศจีนเป็นของตนเองแต่อยู่กันเป็นหมู่ ๆ ตามชานเมืองแถบตะวันออกเฉียงและตะวันตกของมณฑลฮกเกี้ยน และมณฑลกวางสี และในระหว่างหุบเขาที่เป็นแนวไปจนถึงทางตอนเหนือของมณฑลกวางตุ้ง ชาวจีนแคะส่วนใหญ่มีอาชีพในด้านช่างฝีมือ เช่น ช่างเย็บเสื้อผ้า ช่างทำหนัง ช่างทำเงิน ทำทอง รวมทั้งเป็นพ่อค้าขายสิ่งของต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย ส่วนมากชาวจีนแคะอาศัยอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคเหนือ และภาคกลางของไทย

2.3 ชาวจีนไหหลำ เป็นประชากรส่วนใหญ่ของจีนที่อาศัยอยู่บนเกาะไหหลำ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลกวางตุ้ง ชาวจีนไหหลำส่วนใหญ่มีอาชีพในด้านบริการ เช่น ขายน้ำแข็ง เครื่องดื่ม ภัตตาคาร โรงแรม และบริการด้านอื่น ๆ ส่วนมากจะอาศัยอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคเหนือและภาคกลางของไทย

2.4 ชาวจีนกวางตุ้ง ได้แก่ประชากรส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในมณฑลกวางตุ้งและตามตามส่วนต่าง ๆ ภาคตะวันออกเฉียงใต้ของมณฑลกวางสีในประเทศจีน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกี่ยวกับช่างฝีมือ การพิมพ์ โรงงานเหล็ก โรงซ่อมรถยนต์ ตลอดจนดำเนินธุรกิจการค้าในกิจการนั้นด้วย ส่วนมากชาวจีนกวางตุ้งจะอาศัยอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคกลางของประเทศไทย

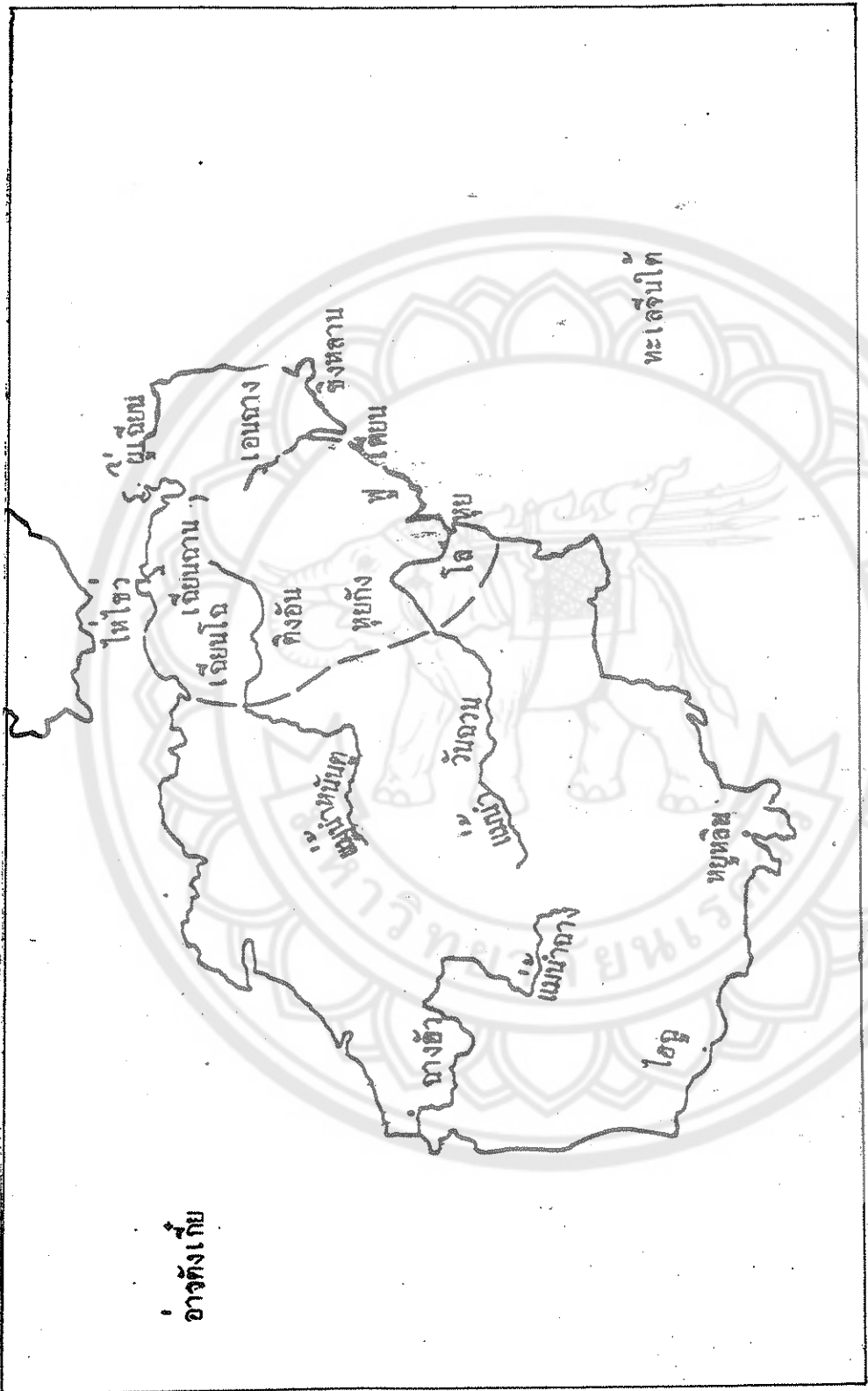
แผนที่ 1. การอพยพของชาวจีนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงใต้
ที่มา : ดัดแปลงจากแผนที่ของสแตนเนอร์, จี. วิไลชัย

แผนที่ 2 เขตมณฑลพหุภาคจากประเทศไทยที่แบ่งตามจังหวัดที่ตั้ง
ที่มา : คัดแปลงมาจากแผนที่ของสกินเนอร์, จี วิลเดียม

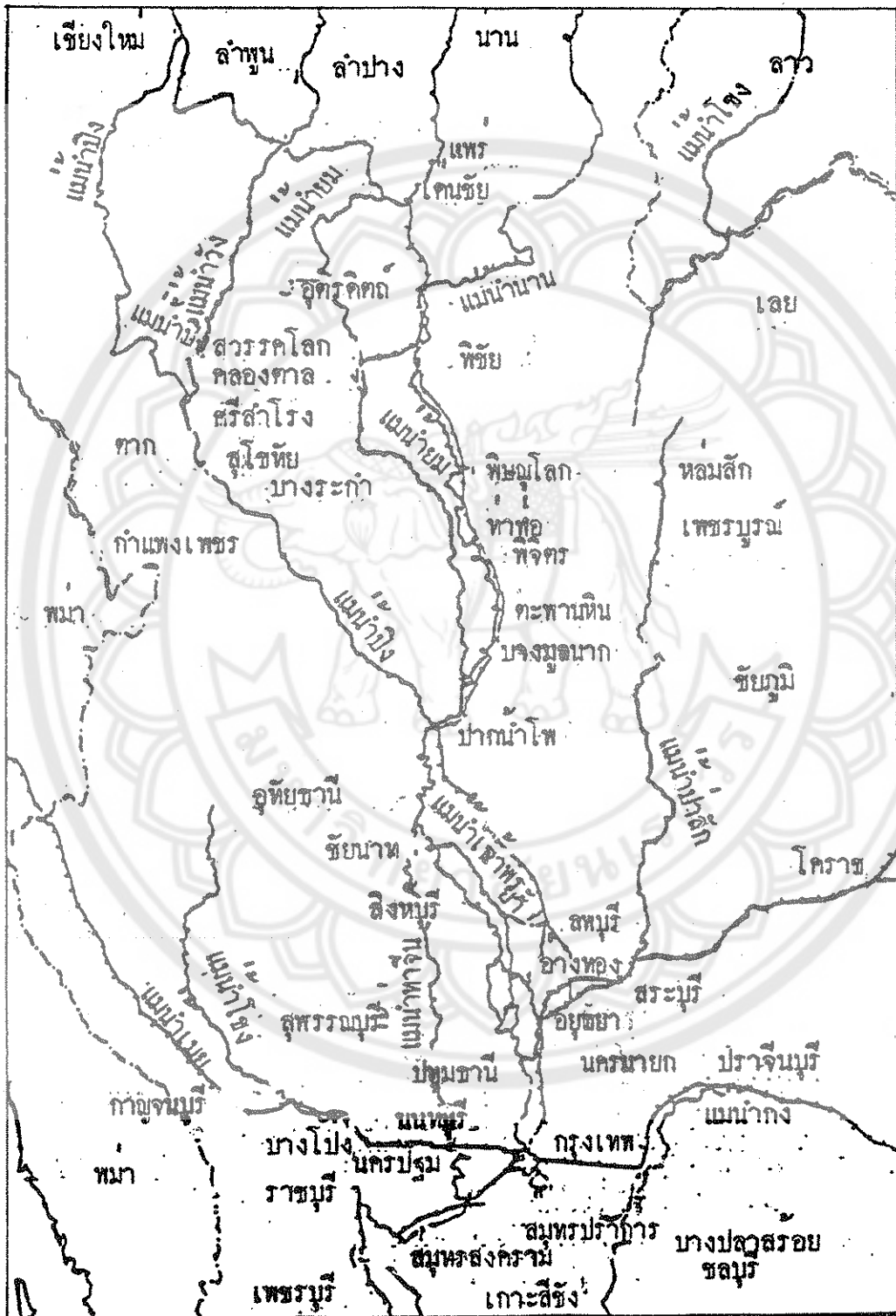

แผนที่ 3 เขตจากประเทศไทยที่เป็นเขตนอกออกจาประเทศจีนเป็นชาติจีนแท้ๆและและอีกไทย
 ที่มา : คัดแปลงจากแผนที่ของสกินเนอร์, จี. วิลเลียม

อ้างทั้งเกย

แผนที่ 4 เขตอุปเทศออกจาประเทศที่เป็นชาวจีนไทดำ
ที่มา : กัดแปลงมาจากแผนที่ของสก็มเมอร์, จี วิดเดียม

แผนที่ 5 ประเทศไทยตอนกลาง แสดงสภาพทางรถไฟ แม่น้ำ และเมืองสำคัญ

2.5 ชาวจีนฮกเกี้ยน เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของมณฑลฮกเกี้ยนมีเมือง
ไห่หมิง เป็นศูนย์กลาง เป็นชาวจีนรุ่นแรกที่ยอพยพเข้ามาในประเทศไทย ถือเป็นชาวจีนที่เก่าแก่ที่สุด
ส่วนมากอาศัยอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคใต้ของประเทศไทย มีอาชีพทางการทำเหมืองแร่
ตีเหล็ก ยางพาราและเป็นพ่อค้าทั่วไป ซึ่งมีความมั่งคั่งและมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ

3. สาเหตุของการอพยพของชาวจีนเข้ามาในประเทศไทย

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวจีนละทิ้งมาตุภูมิของตน เดินทางเข้ามาอาศัยพระบรม
โพธิสมภารในประเทศไทย (สุชาติ ตันตสุรฤกษ์. 2530 : 8) มีสาเหตุใหญ่ 2 ประการคือ

3.1 บังคับภายใน ประกอบไปด้วยปัจจัยทางการเมืองและ เศรษฐกิจ เป็น
สำคัญ บังคับด้านการเมืองคือ ในช่วงระยะเวลาที่ชาวจีนอพยพออกจากประเทศนั้น เป็นช่วงที่
ประเทศจีนมีความวุ่นวายทางการเมือง อันเกิดจากสงครามที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะ
เป็นสงครามกลางเมืองอันเกิดจากเหตุการณ์วุ่นวายทางภาคใต้ของประเทศจีนในเวลานั้น หรือ
การทำสงครามกับต่างชาติ เช่น สงครามฝิ่นกับอังกฤษ สงครามกับญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังมีปัจจัย
ทางด้านเศรษฐกิจ (เจษฎา โสฬ่นจิตร์ และสมบูรณ์ ศิริประชัย. 2527 : 100) อันเกิด
จากการมีประชากรมากมายในขณะที่ทรัพยากรของประเทศมีอยู่ค่อนข้างจำกัด ประกอบกับมีภัย
พิบัติตามธรรมชาติเกิดขึ้นบ่อยครั้ง พืชผลเสียหายและจากโจรผู้ร้ายชุกชุม อันเป็นผลมาจากการ
ปกครองที่ไม่มีประสิทธิภาพของรัฐบาลในขณะนั้น จึงทำให้ชาวจีนจำนวนหนึ่ง เดินทางออกนอก
ประเทศ เพื่อไปตั้งรกรากในประเทศอื่น ๆ ประกอบกับการคมนาคมระหว่างประเทศจีนกับ
ประเทศต่าง ๆ สะดวกมากขึ้น และด้วยความช่วยเหลือจากชาวจีนผู้อพยพไปก่อนในยุคแรกจึงทำ
ให้ชาวจีนสามารถอพยพออกนอกประเทศได้มากขึ้น

3.2 บังคับภายนอก ประกอบไปด้วยปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม
ซึ่งต่างก็เอื้อประโยชน์ต่อชาวจีนที่ยอพยพเข้ามา ในขณะที่ประเทศจีนเกิดความวุ่นวายทางการเมือง
แต่ประเทศไทยมีแต่ความสงบสุข อีกทั้งไม่มีนโยบายที่กีดกันการเข้ามาของชาวจีนแต่อย่างใด
และประเทศไทยทำสนธิสัญญาเบาริ่งในปี พ.ศ. 2389 สภาพเศรษฐกิจของไทยเฟื่องฟูขึ้น โดย
เฉพาะด้านการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งได้ยกเลิกการค้าสำเภาหลวงการขาดแคลนแรงงาน รวม

ทั้งผู้ประกอบการค้าที่เป็นคนกลางระหว่างผู้ผลิตและผู้ซื้อ ไม่ว่าในระดับระหว่างประเทศหรือภายในประเทศเองก็ตาม จึงเป็นโอกาสอันดีที่ชาวจีนจำนวนหนึ่งสามารถเข้าสู่ราชอาณาจักรได้ โดยรับราชการในตำแหน่งที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจการค้าระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังปรากฏว่าชาวจีนมีบทบาทเป็นทั้งพ่อค้าคนกลางซื้อสินค้ามาขายต่อ ขณะเดียวกันก็เป็นพ่อค้าปลีกในการจำหน่ายสินค้าอีกด้วย และชาวจีนเป็นจำนวนมากยังเป็นแรงงานที่สำคัญเศรษฐกิจไทย เพราะแรงงานชาวจีนเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ มีความขยันขันแข็ง อดทนและตั้งใจทำงาน เพื่อรับผลประโยชน์จากค่าตอบแทน ซึ่งแตกต่างไปจากแรงงานชาวไทยที่ถูกเกณฑ์ตามระบบไพร่ จึงทำให้รัฐบาลไทยหันไปจ้างชาวจีน (สาวิตรี ทักษะสุด, 2527 : 33-35) เข้ามาเป็นแรงงานรับจ้างในกิจการก่อสร้างและการคมนาคม ซึ่งกำลังขยายตัวอย่างมาก นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านสังคมก็มีส่วนส่งเสริมให้การอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยของชาวจีนกล่าวคือ การที่ชาวไทยไม่รังเกียจหรือคิดกันชาวจีน เพราะชาวไทยและชาวจีนคล้ายคลึงกันในด้านความคิดและความเป็นอยู่ เช่น การนับถือศาสนาพุทธ การรับประทานข้าว และปลาเป็นอาหารหลัก จึงเป็นการง่ายที่ชาวจีนจะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่

ด้วยปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในประเทศ ทำให้ชาวจีนหลังไหลเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น และส่วนมากจะอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ การอพยพของชาวจีนในรุ่นสุดท้ายประมาณ พ.ศ. 2469-2473 เกิดจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ชาวจีนในประเทศจีนอดอยากและพบกับความแร้นแค้น จึงมีการเดินทางออกนอกประเทศเป็นจำนวนมาก อัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนการอพยพของชาวจีนใน พ.ศ. 2473 นั้น ได้รับอิทธิพลจากนโยบายคนเข้าเมืองของรัฐบาลไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวคือ การออก พ.ร.บ. คนเข้าเมืองฉบับแรกของสยาม ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2470 ทำให้มีชาวจีนอพยพเข้ามาประเทศไทยมากถึง 60,000 คน และหลังจาก พ.ศ. 2492 เมื่อมีการปฏิวัติในประเทศไทยและมีระบอบการปกครองเป็นระบบคอมมิวนิสต์ทำให้ทำให้ชาวจีนอพยพมายังประเทศไทยลดน้อยลง เพราะความเข้มงวดกวดขันการอพยพลักลอบของชาวจีนแผ่นดินใหญ่ ดังนั้นชาวจีนที่มีชีวิตอยู่ในประเทศไทยปัจจุบัน จึงเป็นชาวจีนที่

อพยพมารุ่นสุดท้าย พวกชาวจีนเหล่านี้ก็ได้ขาดการติดต่อกับญาติพี่น้องในประเทศจีนนับตั้งแต่ พ.ศ. 2493 เนื่องจากนโยบายการปกครองที่แตกต่างกันระหว่างประเทศจีนและประเทศไทยกระทั่งปี พ.ศ. 2518 ในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ประเทศไทยและประเทศจีนจึงได้กลับมา มีความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจอีกครั้ง ทำให้ชาวจีนในประเทศไทยได้มีโอกาส ติดต่อกันมาหาญาติพี่น้องในประเทศอีกครั้งหนึ่ง

4. ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดพิษณุโลก

4.1 ประวัติความเป็นมา

เมืองพิษณุโลกมีชื่อเรียกในตำนาน คือลาจารีก พงสาวดาร และจดหมายเหตุ หลายชื่อ อาทิ เมืองสองแคว เมืองสระหลวงสองแคว เมืองสองแก้ว เมืองทวิสาชะ เมืองชัยนาท เมืองโชนบุรี เมืองจันทบูรณ์ เมืองพระพิษณุโลก เมืองพิษณุโลก และเมืองอกแตก เป็นต้น (นิจ วิทยุธีระนันท์. 2523 : 53) การเปลี่ยนชื่อเป็น "พิษณุโลก" โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2517 : 151) ได้ทรงวินิจฉัยเรื่องนี้ว่า สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เสด็จไปประทับอยู่เมืองสองแควเป็นเวลา 25 ปี ทรงมีพระราชดำริว่าสมควรเปลี่ยนชื่อเมืองใหม่ให้สมพระเกียรติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระนารายณ์ทุกพระองค์จึงได้ชื่อเมืองว่า เมืองพิษณุโลก หมายถึง ที่ประทับขององค์พระนารายณ์ พิษณุโลกเป็นเมืองที่มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน โดยมีหลักฐานว่ามีมนุษย์ยุคหินมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตอำเภอพรหมพิราม แนวถนนมิตรภาพสายพิษณุโลก-หล่มสัก และเขตเขาข้างลี้วง อำเภอนครไทย ซึ่งมีมนุษย์ยุคโลหะตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตเขาข้างลี้วง อำเภอนครไทย และผากระต่ายเลข อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก สมัยทวาราวดีมีหลักฐานว่าเมืองพิษณุโลกมีฐานะเป็นเมืองขนาดใหญ่และมีความสำคัญทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ การทหารและศิลปวัฒนธรรม เป็นหัวเมืองสำคัญในแถบลุ่มแม่น้ำน่านและแม่น้ำยม (ศรีสีกร วัลลิภดต. 2525 : 239) ในสมัยลพบุรีได้ปรากฏว่ามีหลักฐานการขยายอำนาจของขอมในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมเข้ามาถึงลุ่มแม่น้ำยมและลุ่มแม่น้ำน่าน (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์. 2523 : 42) คือ พระปรางค์ศิลาแลงที่วัดจุฬามณี ซึ่งเรียกว่าเป็นเทวสถานในศาสนาพราหมณ์ ในสมัยสุโขทัยมีหลักฐานเรื่องเมืองพิษณุโลก

ปรากฏในหลักศิลาจารึกหลักที่ 2 ที่กล่าวว่า ก่อนอาณาจักรสุโขทัยจะก่อตั้งมีราชวงศ์ของพ่อขุนศรีนาวนาถม ซึ่งเป็นกษัตริย์ไทยครองสุโขทัยและศรีสัชนาลัย อาณาจักรนี้รวมถึงเมืองสระหลวงสองแควด้วย ภายหลังจากที่พ่อขุนศรีนาวนาถมสิ้นพระชนม์ (ประเสริฐ ณ นคร. 2527 : 64) ขอมสมาทรคนลาพงเข้ายึดเมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัยไว้ได้ พ่อขุนผาเมืองและพระสหายคือพ่อขุนบางกลางหาวร่วมกันปราบปรามจนได้ชัยชนะ พ่อขุนบางกลางหาวยึดเมืองศรีสัชนาลัยส่วนพ่อขุนผาเมืองยึดเมืองสุโขทัยกลับคืนมาได้ ต่อมาพ่อขุนผาเมืองได้ยกเมืองสุโขทัยพร้อมพระนามที่ได้รับแต่งตั้งจากกษัตริย์ขอมมาให้แก่พ่อขุนบางกลางหาว ซึ่งได้เฉลิมพระนามเป็นพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ตั้งราชวงศ์พระร่วงครองเมืองสุโขทัย เมื่อประมาณ พ.ศ. 1792 ในพงศาวดารเหนือได้กล่าวถึงเรื่องการสร้างเมืองพิษณุโลก (นิจ วิทยุธีระนันท์. 2523 : 56) ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชปี พ.ศ. 1817-1860 ได้ใช้กำลังยึดเมืองสองแควผนวกเป็นอาณาจักรสุโขทัย พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกผู้ปกครองเมืองเชียงใหม่ได้ยกทัพมาตีเมืองศรีสัชนาลัยได้ พระเจ้าอสุจราชเจ้าเมืองศรีสัชนาลัยยอมแพ้ขอเป็นพระราชไมตรีด้วย พร้อมกับถวายนางมทุมเทวีราชธิดาแก่พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก ต่อมาพระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกฯ จะสร้างเมืองขยายอาณาเขตลงมาทางใต้จึงโปรดฯ ให้จำนกร้องกับจำการบูรณะคูมพลขาว เชียงแสนมาช่วยกันสร้างเมืองในบริเวณเขาพนมสมอซึ่งปัจจุบันเรียกว่า เขาสมอแครง โดยจำนกร้องสร้างทางด้านตะวันตก จำการบูรณะสร้างทางด้านตะวันออก แข่งกันทำ 1 ปี 7 เดือน จึงแล้วเสร็จ พระองค์ทรงขนานนามเมืองตามคำพราหมณ์บูรหิตว่า "พิษณุโลก" และเรียกว่า "โฆฆุรี" ด้วยอีกชื่อหนึ่ง ส่วนเมืองทางด้านตะวันตกชื่อ "จันทบูรณะ" ถ้ายึดหลักฐานตามพงศาวดารเหนือ (กรมศิลปากร. 2507 : 18 - 24) เมืองพิษณุโลกจะสร้างเมื่อประมาณปี พ.ศ. 1500 แต่นักปราชญ์ทางประวัติศาสตร์เชื่อว่าพระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกนี่คือ พระมหาธรรมราชาลิไท (พ.ศ. 1890 - พ.ศ. 1913) พระราชนัดดาของพระเจ้ารามคำแหงแห่งกรุงสุโขทัย ในสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 1 พระยาลิไทได้ยกให้เมืองสองแควมีฐานะเป็นราชธานีของอาณาจักรสุโขทัย (สินชัย กระบวนแสง. 2520 : 12 - 14, 102) โดยเสด็จมาประทับที่เมืองสองแควและโปรดฯ ให้หล่อพระพุทธรชินราช พระพุทธรชินสีห์

ในสมัยอยุธยาเมืองสองแควมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวง ใน พ.ศ. 1918 สมเด็จพระบรมราชาที่ 2 (เจ้าสามพระยา) ได้โปรดเกล้าให้พระรามศวรราชโอรสขึ้นปกครองเมืองสองแคว และในสมัยพระบรมไตรโลกนาถได้เสด็จมาประทับที่เมืองพิษณุโลกและเปลี่ยนชื่อเป็นเมืองพิษณุโลก ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พิษณุโลกเป็นศูนย์กลางผืนกากลางพลเพื่อกองทัพเอกราชของไทย หลังการกองทัพเอกราชของพระเจ้าตากสินมหาราชในสมัยกรุงธนบุรี พระเจ้าตากสินมหาราชได้ตั้งเมืองพิษณุโลกเป็นเมืองเอกขึ้นกับกรุงธนบุรีใช้เป็นที่ตั้งในการรับศึกกับพม่า โดยเฉพาะการทำสงครามกับอะแซหุ่นกี้ (สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก. 2537 : 4) ในสมัยรัตนโกสินทร์ได้มีหลักฐานปรากฏว่า ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงโปรดเกล้าให้รื้อป้อมกำแพงเมืองพิษณุโลก เพื่อป้องกันพม่าให้พม่าใช้เมืองพิษณุโลกเป็นที่มั่นในการโจมตีกรุงเทพฯ ในสมัยรัชกาลที่ 3, 4, 5 และรัชกาลที่ 6 มีหลักฐานว่าเคยเสด็จมาพิษณุโลกเพื่อนมัสการพระพุทธชินราช และพระพุทธชินสีห์ (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. 2522 : 92) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศเป็นระบอบประชาธิปไตยได้จัดระเบียบการบริหารส่วนภูมิภาคออกเป็นจังหวัดและอำเภอ ตามพระบัญญัติระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2467 และได้ยกเลิกการปกครองระบบมณฑลเทศาภิบาลมณฑลพิษณุโลกจึงถูกยุบและได้มีการแก้ไขปรับปรุงครั้งหลังสุดตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 เกี่ยวกับการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็นจังหวัดและอำเภอ

4.2 สภาพทั่วไปของจังหวัดพิษณุโลก

พิษณุโลกเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่ง นับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ เพราะเคยมีฐานะเป็นทั้งเมืองหลวง เมืองราชธานีฝ่ายเหนือ เมืองลูกหลวง เมืองเอกและเมืองหน้าด่าน ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าให้มีการปฏิรูปการปกครองใหม่โดยจัดตั้งเป็นเทศาภิบาล พิษณุโลกได้เป็นที่ตั้งมณฑลพิษณุโลก กระทั่งปัจจุบันเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในฐานะเมืองหลักของภาคเหนือตอนล่าง เป็นศูนย์กลางของความเจริญรุ่งเรืองทั้งในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร การเกษตรกรรม การอุตสาหกรรม การคมนาคม การสื่อสาร โทรคมนาคม

การชลประทาน การท่องเที่ยว การศึกษา ศาสนา ประเพณี และศิลปวัฒนธรรม โดยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ที่ตั้ง (วิชัย บุญยะวัฒน์และจำลอง ศิริพันธ์. 2529 : 3)

ทิศเหนือ	ติดกับอำเภอหน้าป่าด จังหวัดอุดรธานี
ทิศใต้	ติดกับอำเภอเมืองพิบูลย์ และอำเภอสามง่าม จังหวัดพิบูลย์
ทิศตะวันออก	ติดกับอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
ทิศตะวันตก	ติดกับอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย และอำเภอพรากระด้าย จังหวัดกำแพงเพชร

การปกครอง (สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก. 2537 : 7) จังหวัดพิษณุโลกแบ่งการปกครองออกเป็น 3 รูปแบบคือ

1. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค จัดรูปแบบการปกครองและบริหารราชการออกเป็น 2 ระดับ คือ
 - 1.1 ระดับจังหวัด ประกอบด้วย ส่วนราชการประจำจังหวัด จำนวน 32 หน่วยงาน โดยสำนักงานจังหวัดเป็นหน่วยงานกลางในการบริหารราชการ
 - 1.2 ระดับอำเภอมี 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอชาติตระการ นครไทย บางกระทุ่ม บางระกำ พรหมพิราม วังทอง วัดโบสถ์ และเนินมะปราง
2. การบริหารราชการส่วนกลาง ประกอบด้วยส่วนราชการสังกัดส่วนกลาง ซึ่งมาจัดตั้งหน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่ของจังหวัดพิษณุโลก รวม 116 หน่วยงาน
3. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย เทศบาลเมืองพิษณุโลก องค์การบริหารส่วนจังหวัด และสุขาภิบาล 12 แห่ง

ประชากรของจังหวัดพิษณุโลก (สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก. 2537 : 10) เมื่อเดือนเมษายน 2537 มีประชากรทั้งสิ้น 826,861 คน แยกเป็นชาย 413,186 คน คิดเป็นร้อยละ 50.1 และหญิง 411,675 คน คิดเป็นร้อยละ 49.9 ความหนาแน่นเฉลี่ย 75.7 คน/ตร.กม.

อำเภอเมือง มีประชากรหนาแน่นมากที่สุด และอำเภอชาติตระการมีประชากรหนาแน่นน้อยที่สุด อัตราการเกิดของประชากรร้อยละ 1.45 ต่อปี อัตราการตายร้อยละ 0.5 ต่อปี อัตราการเพิ่มของประชากรร้อยละ 0.95 ต่อปี จำนวนประชากรที่เป็นชาวจีนในจังหวัดพิษณุโลก (สถิติคนต่างด้าวในท้องที่สถานีตำรวจภูธร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เมษายน พ.ศ.2538) มีประชากรชาวจีนที่เป็นชาย 550 คน หญิง 304 คน รวมทั้งสิ้น 854 คน

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดพิษณุโลก คือ ป่าไม้จังหวัดพิษณุโลก (สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก, 2537 : 12) มีป่าสงวนแห่งชาติ 13 ป่ารวมพื้นที่ 3,177,301 ไร่ ได้แก่ ป่าลุ่มแม่น้ำวังทองฝั่งขวา ป่าลุ่มแม่น้ำวังทองฝั่งซ้าย ป่าเนินเพิ่ม ป่าสองฝั่งลำน้ำแควน้อย ป่าดงต้นตอก ป่าเขากระยาง ป่าน้ำภาค ป่าลำแควน้อยฝั่งซ้าย ป่าน้ำภาคฝั่งขวา ป่าแม่น้ำเจ้าพระยา ป่าสงวนเมือง ป่าแดง ป่าชาติตระการ ป่าน้ำภาคน้อย นอกจากนี้ยังมีอุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง รวมเนื้อที่ 1,320,250 ไร่ คืออุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า และอุทยานแห่งชาติ น้ำตกชาติตระการ และยังมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 แห่ง คือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเมี่ยง - ภูทองจังหวัดพิษณุโลก แม่น้ำที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำน่าน แม่น้ำยม แม่น้ำแควน้อย และแม่น้ำเจ้าพระยา

สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย (สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก, 2537 : 14 - 20) ภาคเกษตรกรรม ได้แก่ การทำกสิกรรม ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดพิษณุโลกประมาณร้อยละ 58.5 ของแรงงานทั้งหมด มีอาชีพทำกสิกรรมเป็นหลัก คือการปลูกข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพด ถั่วเหลือง อ้อย ถั่วเขียวผิวมัน ถั่วเขียวผิวดำ ฝ้าย งา ถั่วลิสง นอกจากนี้ยังมีการทำปศุสัตว์และประมง อุตสาหกรรม และอื่น ๆ การก่อสร้าง การทำเหมืองแร่ การขุดหิน อุตสาหกรรมต่าง ๆ และภาคบริการ เช่น การไฟฟ้า การประปา การคมนาคมขนส่ง การค้าส่ง การค้าปลีก การธนาคาร การประกันภัย และงานบริการอื่น ๆ

การคมนาคมของจังหวัดพิษณุโลก (สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก, 2537 :

28 - 30) ประกอบด้วย

1. การคมนาคมขนส่งทางบก จังหวัดพิษณุโลกเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทางรถยนต์และทางรถไฟของภาคเหนือตอนล่าง โดยมีการเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียงของภาคเหนือตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางได้โดยสะดวก

2. ทางอากาศ จังหวัดพิษณุโลกมีท่าอากาศยานพาณิชย์ ที่เครื่องบินขนาดกลางสามารถลงได้ โดยมีเส้นทางติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ เช่น กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ลำปาง แม่ฮ่องสอน ตาก และน่าน

3. ทางน้ำ แม่น้ำที่สามารถใช้ในการเดินทางหรือขนส่งได้ 2 สายคือ แม่น้ำน่าน และแม่น้ำยม แต่จะใช้ได้เฉพาะฤดูที่มีน้ำมากเท่านั้น

ในด้านการศึกษาจังหวัดพิษณุโลก (สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก. 2537 : 36) จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งในปี 2537 มีสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 538 แห่ง โดยเป็นของรัฐบาล 516 แห่ง เป็นของเอกชนอีก 22 แห่ง และมีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาอยู่ 7 แห่ง

การสาธารณสุข (สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก. 2537 : 39) มีสถานบริการด้านสาธารณสุขของรัฐในจังหวัดพิษณุโลกในปี 2537 ทั้งหมด 137 แห่ง แบ่งเป็น สถานีอนามัย 118 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 8 แห่ง สถานบริการสาธารณสุขชุมชน 3 แห่ง โรงพยาบาลสังกัดอื่นของรัฐ 3 แห่ง โรงพยาบาลศูนย์ 1 แห่ง และมีโรงพยาบาลเอกชน 4 แห่ง

การศาสนา (สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก. 2537 : 40) มีจำนวนศาสนสถานในปี 2537 ดังนี้คือ วัด 490 วัด แบ่งเป็นธรรมยุติกนิกาย 7 วัด มหานิกาย 483 วัด มีโบสถ์ ของศาสนาคริสต์นิกายต่าง ๆ 13 แห่ง แบ่งเป็นคาทอลิก 9 แห่ง โปรเตสแตนต์ 4 แห่ง มัสยิด 1 แห่ง และมีโรงเจ 5 แห่ง

5. ประเพณีการกินเจ

5.1 ความหมายของประเพณี

ประเพณี หมายถึง แบบความเชื่อ ความคิด การกระทำ ค่านิยม ทัศนคติ ศิลธรรม จารีต แบบแผน และการกระทำสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนถึงการประกอบพิธีกรรมในโอกาส

ต่าง ๆ (สุพัตรา สุภาพ. 2520 : 148) ประเพณีเป็นสิ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาที่มีการเปลี่ยนแปลง
แก้ไขบ้าง คงไว้บ้าง (แปลก สนธิรักษ์. 2506 : 228) จนกลายเป็นแบบอย่างความคิดหรือการ
กระทำที่ได้สืบต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยรวม (กิ่งแก้ว อัทธจักร. 2520 : 64)
ประเพณีจำแนกออกเป็น 3 ประเภท (แปลก สนธิรักษ์. 2506 : 208)

คือ

1. จารีตประเพณี ได้แก่ ประเพณีที่สังคมถือว่าใครฝ่าฝืน งดเว้นไม่ทำตาม
ก็เป็นความผิด
2. ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ ประเพณีที่สังคมตั้งขึ้นเป็นระเบียบ
แบบแผนไว้และปฏิบัติกันสืบต่อกันมา
3. ธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ ประเพณีที่เป็นเรื่องธรรมดาสามัญ ใครจะ
ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติไม่ถือว่าผิดศีลธรรม เป็นแต่เพียงนิยมกันว่ามีคนประพฤติ มิได้วางไว้เป็น
ระเบียบแบบแผน เป็นแต่เห็นดีเห็นควรแล้วก็ปฏิบัติตามกันต่อ ๆ มา

ขนบธรรมเนียมประเพณีถือเป็นกฎเกณฑ์ของสังคม (จารุเกตุ กาญจนานา. 2515 : 1 - 4) ที่มนุษย์ทุกคนต้องปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละสังคมจะแตกต่างกันไป เพราะความคิดของมนุษย์แตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม

ประเพณีถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมคือ ความดีงามที่มนุษย์สร้างขึ้นจาก
สภาพแวดล้อม และวิธีการดำเนินชีวิต (ประเทือง คล้ายสุบรรณ. 2531 : 193-194) และจาก
การเอาอย่างของบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่รอบตน ประเพณีที่จะยั่งยืนอยู่ได้เพราะคนในสังคมช่วยกันรักษา
ถ่ายทอดเอาไว้ไม่ให้ขาดตอนจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง (วิรัตน์ แก้วแทน. 2537 : 26)

5.2 ความหมายของการกินเจ

การกินเจหมายถึง การงดกินเครื่อง สด คาว ต่าง ๆ (ส.พลายน้อย. 2534 : 128) เป็นการรับประทานอาหารที่ปราศจากไข่และเนื้อสัตว์ทุกชนิด บริโภคแต่อาหารผัก
และผลไม้ (เสถียร ภิเชษนันตะ. 2520:13) งดเว้นการทำกิจกรรมใด ๆ อันเป็นการ
เบียดเบียนและสร้างความเดือดร้อนให้แก่สัตว์ทั้งปวง คือ การไม่เอาชีวิตของสัตว์มาต่อเติม

ป
80
4999
18671

3840602

25
สำนักหอสมุด

18 ก.ค. 2538

บำรุงชีวิตของเรา และไม่เอาเลือดเนื้อของสัตว์มาเป็นเนื้อของเรา อาหารเจที่ปรุงขึ้นมา (หวังชื่อไฟ. 2536 : 3 - 5) ต้องปรุงด้วย พืชธรรมชาติล้วน ๆ ไม่มีเนื้อสัตว์ปะปน และที่สำคัญต้องไม่ปรุงด้วย ผัก จุนทั้ง 5 ได้แก่ กระเทียม กุยฉ่าย ใบยาสูบ หัวหอม หลักเกียว (กระเทียมโทนของจีน มีลักษณะคล้ายหัวกระเทียม แต่มีขนาดเล็กและยาวกว่า) คนกินเจไม่ใช่ว่ากินแต่ไม่กินเนื้อสัตว์แต่คนกินเจยังต้องดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม มีความบริสุทธิ์ สะอาด สงามทั้งกาย วาจาใจ เป็นการถือศีลบำเพ็ญธรรมไปด้วยพร้อมกัน

6. ประวัติความเป็นมาของการกินเจ

ประเพณีการกินเจเชื่อว่าเกิดขึ้นครั้งแรกที่ประเทศจีน แต่สาเหตุที่เกิดขึ้นมีความเชื่อต่าง ๆ กันออกไป ซึ่งได้มีผู้กล่าวไว้ในหนังสือต่าง ๆ ดังนี้

ตำนานที่ 1 (สมบุรณ์ สุขสาราญ. 2533 : 581) กล่าวว่า มณฑลกังไสมีเศรษฐีใจบุญผู้หนึ่งได้สร้างคฤหาสน์ใหม่ขึ้นและตั้งใจไว้ก่อนที่จะเข้าไปอยู่จะทวงบุญทานให้แก่คนยากจนติดต่อกันเป็นเวลา 100 วัน ช่วง 4-5 วันก่อนครบกำหนดมีขอทานป่วยด้วยโรคเรื้อนตามร่างกายมีน้ำเหลืองไหลเยิ้ม และส่งกลิ่นเหม็นมาขอเข้าไปอยู่ในคฤหาสน์จนกว่าจะครบกำหนด 100 วัน เมื่อเศรษฐียินยอมขอทานคนนั้นก็เข้าไปในคฤหาสน์ เทียนดินขมและป้ายน้ำเหลืองที่มือและเท้าตามผนัง ทำให้บรรดาคนรับใช้ของเศรษฐีที่แอบดูอยู่เกิดความไม่พอใจแต่ก็ไม่กล้าทำอะไรขอทาน เมื่อครบกำหนดเศรษฐีและบริวารก็เข้าไปในคฤหาสน์และต้องประหลาดใจ เมื่อพบว่าแทนที่ฝาผนังจะเลอะเทอะด้วยน้ำเหลือง กลับปรากฏภาพจิตรกรรมฝาผนังอันงดงาม และมีอักษรเขียนไว้ว่า อีกไม่นานมณฑลกังไสจะมีอุทกภัยครั้งใหญ่ แต่เพราะผลบุญที่เศรษฐีสร้างจึงแจ้งให้ทราบและบอกวิธีแก้ไขเหตุการณ์นี้ ใดยให้ประกอบพิธีถือศีลกินเจตามวิธีการที่บันทึกบนฝาผนังรวม 9 วัน 9 คืน และให้ถือปฏิบัติเป็นประเพณีสืบไป ประชาชนในมณฑลกังไสได้ปฏิบัติตามและไม่เกิดอุทกภัยดังกล่าวดังมา ต่อมาประเพณีนี้ได้แพร่กระจายไปทั่วเมืองจีน

ตำนานที่ 2 (ส.พลาญน้อย. 2534 : 134 - 135) สรุปประวัติความเป็นมาของการกินเจว่า มีครอบครัวหนึ่งอยู่ด้วยกัน 2 คน คือ แม่ลูก ลูกชายชื่อเส้าเซ็ง ผู้เป็นแม่มีหน้างานการกินเจไม่นิยมกินเนื้อ แต่ลูกชายเห็นว่าแม่ควรจะกินเนื้อบ้างหวังจะให้แม่มีกำลัง เมื่อหา

มาแล้วแม่ก็ไม่กิน กลับดูว่าลูกชายต่าง ๆ นานา อยู่มาไม่นานนักแม่ของเล่าเซ็งก็ตาย ในคืนที่แม่ตายนั้นเองเล่าเซ็งก็ฝันไปว่าแม่มาหาและบอกกับเขาว่าไม่ต้องเป็นห่วง เพราะแม่ไปมีความสุข อยู่บนภูเขาโพธิ์อัม্বর เล่าเซ็งเมื่อตื่นขึ้นมาจึงจำความฝันได้ตลอดและคิดจะไปหาแม่ตามที่ตนฝัน ครั้นถึงเทศกาลไหว้พระแม่กวนอิม ที่เขา "โพธิ์อัม্বর" ที่เกาะหน่าไฮเล่าเซ็งก็อาศัยไปกับเพื่อนบ้าน แต่พวกนั้นไม่ค่อยเต็มใจ เพราะเล่าเซ็งเป็นคนกินเหล้า กินอาหารสดคาว เล่าเซ็ง จึงต้องสัญญาว่าจะไม่กินอาหารคาวในระหว่างเดินทาง แต่โดยที่เคยตัวมาเสียนาน เมื่อเดินทางมาได้สักพักก็พบคนขายเนื้อวัวต้มเดินผ่านมาก็แวะกิน พวกที่มาด้วยเห็นผิดสัญญาก็หนีไปเสีย เล่าเซ็งกินเสร็จแล้วไม่เห็นเพื่อนก็เสียใจนึกว่าคงไปไม่ถูกแน่แล้ว แต่พอดีพบหญิงคนหนึ่งจะไปไหว้พระแม่กวนอิม เหมือนกันจึงขอตามไปด้วย เมื่อไปถึงเล่าเซ็งก็จุดธูปบูชา เล่าเซ็งและหญิงที่ไปด้วยก็แลเห็น มารดาของเล่าเซ็งลอยอยู่เหนือกระถางรูป ท้าให้เล่าเซ็งตั้งใจมาก้มลงกราบ ครั้นลงจากเขามาถึงสระบัวแห่งหนึ่ง เล่าเซ็งก็เห็นแม่ของตัวเองนั่งอยู่ในดอกบัวทุกดอกในสระนั้น เล่าเซ็งก็ลงท้าวความเคารพอีก ท้าให้คนที่พบเห็นพากันแปลกใจนึกว่าเล่าเซ็งบ้าไปเสียแล้ว เล่าเซ็งเดินทางกลับมาพบกับลูกชายของตนที่เกิดจากภรรยาคนที่เลิกร้างกันไป เล่าเซ็งรับมาเลี้ยงไว้ที่บ้านและต้องทำงานมากขึ้นกว่าเดิมได้รับความลำบากมาก อยู่มาวันหนึ่งหญิงที่ไปกับเล่าเซ็งก็มาหาที่บ้านและบอกว่าจะอยู่ด้วย เพื่อช่วยหาอาหารและเลี้ยงดูลูกชายให้ ตั้งแต่นั้นมาเล่าเซ็งก็สบายขึ้นมีเงินมีทองเป็นหลักฐาน ต่อมาหญิงที่มาอยู่ด้วยก็ลี้ภัยตายก็บอกทุกคนในบ้านให้รู้ และแต่งเครื่องชุดขาวเพราะนางเป็นคนกินเจทุกวันไม่แตะต้องของคาวเลย นางนั่งอยู่สักครู่หนึ่งก็ตายเล่าเซ็งตั้งแต่เห็นแม่ตายและหญิงที่มาอยู่ด้วยตายอย่างสงบเช่นนั้น เกิดความเลื่อมใสในภพเจตจัง เลิกอาหารสด คาวและเหล้ายาเสียสิ้น

ตำนานที่ 3 (ส. พลายน้อย. 2534 : 134-135) ยังมีเรื่องที่เกี่ยวข้องถึงในสมัยพระเจ้าอภัยอินทวงศ์ว่า ประชาชนในสมัยนั้นมีความเป็นอยู่ที่ไม่เป็นระเบียบ เป็นต้นว่าการแสวงหาสิ่งของมารับประทานที่ไร้คำนึงอนามัย เช่น การดื่มสุราทั้งวันทั้งคืนที่มีกับแก้มทาจากของสด ๆ เพราะเชื่อกันว่าจะได้นามารุ่งกำลังให้ดีขึ้น ทำให้เมืองจีนเกิดโรคระบาดท้องระบาศตามหัวเมืองต่าง ๆ พระเจ้าอภัยอินทวงศ์ทรงทราบเรื่องก็หนักพระทัยพยายามหาทางแก้ไข

ครั้งนั้นพระยูไลเจ้าทรงทราบเรื่องด้วยญาณวิเศษ คิดจะช่วยเหลือชาวจีนให้พ้นทุกข์ จึงเสด็จขึ้นไป เฝ้าเจ๊กเซียนฮ่องเต้ ขอให้มิเทวมัญชาให้เสงเล่าโจ้วเทวดาชั้นผู้ใหญ่ลงไปช่วยเหลือ โดยจางลง ภายเป็นหลวงจีนเข้าไปเฝ้าพระเจ้าฮ่องยิ่นฮ่องเต้ รับอาสารักษาโรคของชาวเมือง โดยขอให้ บังคับให้ชาวเมืองเลิกประพาศิตนในทางที่ไม่ดี เช่น กินเหล้าเมายา และกินเนื้อดิบ ำให้กินแต่ อาหารเจและถือศีลฟังธรรม พระเจ้าฮ่องยิ่นฮ่องเต้ได้ทรงฟังข้อเสนอนั้นก็ดีพระทัยปฏิบัติ ตามคำของหลวงจีนทุกอย่าง หลวงจีนจึงทำผู้ขึ้นมาเป็นจำนวนมากแล้วเอาเผาไฟให้คนป่วยเจ็บ เก็บเอาขี้เถ้าของผู้ไปแช่น้ำกิน เกิดอาการอาเจียนออกมาเป็นหนองเป็น ๆ พออาเจียนออกมา แล้วโรคปวดท้องก็หายดังปลิดทิ้ง พวกราษฎรต่างพากันดีใจ และเลิกกินเนื้อดิบตั้งแต่นั้นมา จึง เกิดเป็นธรรมเนียมการกินเจขึ้น

ตำนานที่ 4 (คะแนนง เป็นอุไร. 2536 : 21 - 22) เสนอแนวความคิดว่า การกินเจที่ดีเป็นประเพณีอยู่จนทุกวันนี้สืบเนื่องมาจาก ครั้งแรกมีจีนที่ประเทศจีนในราวปลาย ราชวงศ์ซ้องประมาณ พ.ศ. 1800 ชาวมองโกลได้กรีธาทัพเข้ามาโจมตีอาณาจักรจีน จนกระทั่ง ยึดอาณาจักรจีนได้ และกบฏโศกนาฏกรรมตนเองเป็นกษัตริย์ ทรงพระนามว่า ซีโจ้ว ในราชวงศ์ หงวน กษัตริย์เป็งแห่งราชวงศ์ซ้องจึงต้องหนีไปพร้อมกับไพร่พลไปยังมณฑลลกเกี้ยนตั้งไปตั้ง อาณาจักรจีนใหม่ยังเกาะไต้หวัน การเดินทางไปเกาะไต้หวันของกษัตริย์เป็งประสบกับพายุและ คลื่นจัด เรือจึงล่มลงทำให้การสถาปนาราชวงศ์ต้องล้มเหลวไป จึงกระทำสัตวสมาทานในเรือ ราชวงศ์ซ้องที่มีกษัตริย์สืบมาถึง 18 รัชกาลจึงสิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 1822 การสูญเสียกษัตริย์เป็ง แห่งราชวงศ์ซ้องเป็นเหตุให้ชาวจีนเสียใจจึงได้เอาธรรมเนียมการถืออุโบสถศีลในพระพุทธศาสนา มาประกอบพิธีกรรม เพื่ออุทิศถวายแด่กษัตริย์เป็งโดยทำเป็นประจำทุกปี จนกลายเป็นประเพณีมา จนถึงทุกวันนี้

จากที่ได้กล่าวมาถึงประวัติความเป็นมาของประเพณีกินเจ แต่ยังไม่สามารถหาหลักฐานมา ชี้ชัดว่าตำนานหรือกระแสใดถูกต้องที่สุด แต่อย่างไรก็ตามประเพณีการกินเจได้แพร่หลายไปยังที่ ต่าง ๆ มาถึงปัจจุบันรวมทั้งที่จังหวัดพิษณุโลกด้วย

7. ความสำคัญของประเพณีกินเจ

ความสำคัญของประเพณีกินเจเกิดจากความเชื่อที่ว่าการกินเจจะเป็นการช่วย สะเดาะเคราะห์ (ดวงใจ และ สงวนศักดิ์ ต้นวิมลรัตน์. 2529 : 194) และเป็นการช่วย บัดเป่าโรคภัยไข้เจ็บหรือโรคภัย รวมทั้งยังเป็นการแสดงออกถึงการเคารพธรรมชาติที่ล่วงลับ ไปแล้ว โดยการทานบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ และเป็นการฝึกจิตใจของผู้กินเจให้บริสุทธิ์ เป็นการ ปลุกฝังเมตตาจิตให้กับตนเอง (วีรัตน์ แก้วแทน. 2537 : 39) ทำให้เป็นคนที่มีความตั้งมั่นแน่ว แน่ศีลธรรมมีความกตัญญู รู้จักประหยัด และมีความสำคัญต่อสังคมทำให้เกิดความสามัคคี เพราะผู้ที่ ร่วมกินเจไม่ว่าร้ายหรือยากจนจะไปร่วมพิธีกันอย่างพร้อมเพรียงด้วยใบหน้ายิ้มแย้มทักทายกัน เป็นอย่างดี ก่อให้เกิดความสัมพันธ์และความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

8. ประวัติความเป็นมาของประเพณีการกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัด พิษณุโลก

มีหลักฐานแสดงว่าทุก ๆ เมืองตามฝั่งแม่น้ำน่านตั้งแต่จังหวัดน่านลงมาถึงจังหวัด พิษณุโลก และตามฝั่งแม่น้ำยมตั้งแต่จังหวัดแพร่ถึงจังหวัดสุโขทัย มีชาวจีนเข้ามาตั้งรกรากอยู่พวกแรก คือ ชาวจีนไหหลำ ซึ่งเข้ามาตั้งรกรากอยู่ในบริเวณคลองตันปัจจุบันคือ อำเภอศรีสาโรง จังหวัด สุโขทัยและอำเภอท่าโพธิ์ จังหวัดพิษณุโลกปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีการตั้งหลักแหล่งของชาวจีนแต่จิวใน บริเวณจังหวัดตาก และเชียงใหม่ ในต้นพุทธศตวรรษที่ 24 ชาวจีนได้อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากใน หัวเมืองต่าง ๆ ในราชอาณาจักรไทยตั้งแต่แม่น้ำเจ้าพระยาไปจนถึงปากน้ำโพ รวมสิบหัวเมือง หกหัวเมืองตามแม่น้ำปิงและแม่น้ำวัง และอีกเก้าหัวเมืองที่อยู่ตามแม่น้ำยมและน่าน ทำให้เกิดการ พัฒนาด้านการค้าระหว่างจังหวัด หัวเมืองเล็กพัฒนากลายเป็นศูนย์กลางการค้า เช่น ถนน และ เส้นทางรถไฟระหว่างจังหวัด ทำให้ชาวจีนอพยพไปตั้งรกรากตามหัวเมืองต่าง ๆ มากขึ้น ชาวจีน จึงเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วในเขตต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสยามตอนกลาง

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ประมาณปี พ.ศ. 2465 ชาวจีน ที่อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย โดยเข้ามาตั้งรกรากอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของประเทศรวมทั้งจังหวัดพิษณุโลกซึ่งมีชาวจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นจีนแต้จิ๋ว จีนแคะ

จีนไหหลำ จีนกวางตุ้ง และจีนฮกเกี้ยน โดยมีการยึดอาชีพต่าง ๆ กัน เช่น กุสึ เสมียนเฟอคร้ว ด้วยความมานะอดสาหัส ขยัน อดทน ทำให้ชาวจีนสามารถซื้อที่ดินได้ จึงมีการตั้งรกรากได้เป็นการถาวรในจังหวัดพิษณุโลก (สันหมื่นนาหมื่น. 2536 : 3)

เมื่อชาวจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ซึ่งห่างไกลจากบ้านเกิดเมืองนอนของตน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของชาวจีน และเนื่องจากค่านิยมทางสังคมที่เกี่ยวกับระบบเครือญาติ การถือแซ่ตระกูล การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนภาวะความจำเป็นทางสังคมที่ช่วยผลักดันให้เกิดการแสดงออกในเรื่องของพิธีกรรม และเทศกาลทางศาสนา เช่น การบูชาบรรพบุรุษ เทศกาลวันตรุษจีน สารทจีน แข็งเม็ง และประเพณีการกินเจ ฯลฯ เป็นต้น ทำให้ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ได้นำเอาความเชื่อในเรื่องเล่านี้เข้ามาด้วยซึ่งส่วนใหญ่ก็ยังคงรักษาประเพณี และค่านิยมดั้งเดิมไว้ ทำให้เกิดเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมชาวจีนในประเทศไทยขึ้นมา โดยเฉพาะในเรื่องประเพณีการกินเจ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในการกินเจ

1. ความหมายของความเชื่อ

ลัทธิความเชื่อ แต่เดิมนั้นยึดถือธรรมชาติอันมีพระอาทิตย์ พระจันทร์ ดิน น้ำ เป็นสรณะ (กิ่งแก้ว อรรถากร. 2519 : 92 อ้างอิงมาจาก หม่อมเจ้าหญิงพูนพิสมัย ดิสกุล. 2510 : 1) ต่อมาเมื่อศาสนาเกิดขึ้นที่มุงยัดเทพเจ้า กุศพิศกัจ ซึ่งคิดว่ามีตัวตนเป็นสรณะและเชื่อว่าสิ่งที่นับถือนั้นย่อมจะแสดงอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ เพื่อช่วยตนได้ในยามที่ตนมีทุกข์ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับผีसाงเทวดา ซึ่งเป็นสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติเป็นสิ่งที่พิสูจน์ทางวัตถุไม่ได้

ลักษณะของความเชื่อแบ่งออกเป็น 3 ประเภท (มารยาท กิจสุวรรณ. 2526 : 118-119) โดยพิจารณาจากตัวมนุษย์เป็นศูนย์กลางคือ

1. ความเชื่อเกี่ยวกับตัวมนุษย์เอง เป็นความเชื่อที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาตัวเองและเพื่อนมนุษย์ ทำให้สามารถคาดเดาอุปนิสัย ทั้งยังสามารถทำนายอนาคตได้อีกด้วย

ทั้งนี้อาจเป็นเสมือน การเก็บสถิติของคนโบราณ เพื่อเป็นการตักเตือนในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น เช่น ความเชื่อในเรื่องลักษณะบุคคล เป็นต้น

2. ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับสิ่งธรรมชาติ เป็นความเชื่อที่มนุษย์มองธรรมชาติ และปรากฏการณ์รอบ ๆ ตัว ในสมัยโบราณมนุษย์ไม่สามารถควบคุมธรรมชาติได้มากนัก ถ้ามีความสังเกตสิ่งรอบตัวก็ทำให้สามารถป้องกันภัยอันตราย ทั้งยังอาจนำธรรมชาติ มาเป็นประโยชน์แก่ตนเองได้อีกด้วย ความเชื่อประเภทนี้ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องผี สัตว์ สิ่งแวดล้อม และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เป็นต้น

3. ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นความเชื่อที่มนุษย์มองเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้น และเป็นไปเพราะมีอำนาจเหนือธรรมชาติ มาบันดาลให้เป็นไปซึ่งจะปรากฏออกมาในหลายรูปแบบ เช่น ความเชื่อเรื่องผีसांगเทวดา เครื่องราง ของขลัง อาคม เวทมนต์ ฤกษ์ยาม ลางสังหรณ์ และความฝัน เป็นต้น และยังหมายรวมถึง การยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์นั้น (รัช บุญเลิศทก, 2528 : 350) แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้นไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ยังเล็งคมหนึ่งยอมรับและให้ความเคารพเกรงกลัวสิ่งเหล่านี้ เรียกว่า ความเชื่อ

2. ความเชื่อในเรื่องที่เกี่ยวกับประเพณีการกินเจ

2.1 ความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับศาสนา

ประเพณีการกินเจได้รับอิทธิพลมาจาก ศาสนาพุทธ นิกายมหายาน เมื่อศาสนาพุทธนิกายมหายานการได้แพร่หลายในประเทศจีน (คะนอง เนินอุไร. 2536 : 31 - 32) ความเชื่อในดาวนพเคราะห์ 9 ดวง ก็กลายเป็นอวตารของพระพุทธเจ้า 7 องค์ กับพระโพธิสัตว์อีก 2 องค์ คือ

1. พระวิชัยโลกมจรพุทธะ อวตารมาเป็นพระอาทิตย์
2. พระศรีรัตนโลกประภาวิมลสุวรรณพุทธะ อวตารมาเป็นพระจันทร์

3. พระเวบุลรัตน์ะโลกสุวรรณลัทธิพุทธะ อวตารมาเป็นพระอังคาร
 4. พระอโศกโลกวิชัยมงคลพุทธะ อวตารเป็นพระพุทธ
 5. พระวิสุทธอาศรมเวบุลปรัชญาวิภาคพุทธะ อวตารเป็นพระพหุหัตถ์
 6. พระธรรมมติธรรม สาครจรโลกมโนพุทธะ อวตารเป็นพระศุกร์
 7. พระเวบุลจันทรสังขไวฑูรย์พุทธะ อวตารเป็นพระเสาร์
 8. พระโพธิสัตว์ศรีสุขโลกบัทมครรภอถังการ อวตารเป็นพระราหู
 9. พระโพธิสัตว์ศรีเวบุลสังสารโลกสุชะอิศวร อวตารมาเป็นพระเกตุ
- พระพุทธศาสนาิกายมหายาน ได้เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยอย่างเป็นทางการครั้งแรก ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. 2527 : 25) โดยทรงให้ความสำคัญกับคณะสงฆ์เถรวาท ซึ่งถือว่าเป็นการให้การรับรองอย่างเป็นทางการแก่พุทธศาสนาฝ่ายมหายาน

ลัทธิความเชื่อของชาวจีนที่นำเข้ามาและได้ถ่ายทอดสู่ลูกหลานของตน (สมบุญ สุธาสารณ. 2533 : 564 - 567) แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. ลัทธิขงจื้อ ลัทธิขงจื้อเป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมและระบบความเชื่อทางศาสนาที่มีอิทธิพลต่อการจัดระเบียบสังคมและความสัมพันธ์ของบุคคลตามสถานภาพต่าง ๆ กัน
2. ลัทธิเต๋า เป็นปรัชญาทางศาสนา ลัทธิเต๋าสอนให้บุคคลดำเนินชีวิตโดยไม่ฝืนธรรมชาติ รู้จักตนเองให้ถูกต้อง เอาชนะตนเอง รู้จักพอด้วยตนเองช่วยย้าให้บุคคลมีความสันโดษคล้ายกับพุทธศาสนา เพื่อป้องกันความโลภอันนำมาซึ่งการแข่งขัน
3. พุทธศาสนาิกายมหายาน โดยสาระสำคัญของพุทธศาสนา นิกายมหายานนั้น แม้จะมีจุดมุ่งหมายชี้ทางพ้นทุกข์แก่มนุษย์และกำหนดความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ พุทธศาสนาิกายมหายานก็ยังคงมีความผสมกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติของมนุษย์มาก และพยายามตอบสนองความต้องการของมนุษย์หลายด้านหลายมุม ดังนั้นคำสอนและพิธีกรรมจึงครอบคลุมลัทธิความเชื่ออื่น ๆ อีกมากมาย รวมทั้งความเชื่อในเรื่องอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ และวิญญานด้วย

ชาวไทยเชื้อสายจีนนับถือพระในพระพุทธศาสนาลัทธิมหายาน ดังนี้
 พระหลวงจีนเหียนจิ่ง (พระถังซำจั๋ง) ได้ออกเดินทางจากประเทศจีนไปยัง
 ประเทศอินเดีย เพื่อสืบค้นพระธรรมในพระพุทธศาสนาเพิ่มเติม เมื่อ พ.ศ. 1172 ในสมัย
 พระเจ้าถังไทจง (พระเจ้าลี่ซึ่ปิ่น) แห่งราชวงศ์ถัง ท่านได้จาริกไปรอบอินเดียใช้เวลาศึกษา
 พระพุทธศาสนา พร้อมคัดลอกพระไตรปิฎกตลอดเวลาและได้เดินทางกลับประเทศจีน เมื่อราว
 พ.ศ. 1188 รวมเวลาดังแต่ไปจนกลับ 16 ปี

พระสังกัจจายน์หรือพระมหากัจจายน์ เถระเป็นพระพุทธสาวก เป็นพระ
 อรหันต์องค์หนึ่ง อุบัติขึ้นในสมัยพุทธกาล มีรูปร่างสง่างามผิวเหลืองดุจทอง

พระเจ้า 9 องค์ซึ่งเป็นพระพุทธเจ้า 7 องค์และพระโพธิสัตว์อีก 2 องค์
 ที่จะนำความสุข บรรเทาทุกข์ และบันดาลให้ประสบแต่ความสุข นอกจากนั้นชาวไทยเชื้อสายจีน
 ยังมีความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด นรก สวรรค์ การที่ผู้ตายสามารถรับของสังเว
 จากมนุษย์โลกอุทิศไปให้ ส่วนในลัทธิเต๋าและขงจื้อถือเป็นเทพเจ้าที่มาจากพระเจ้า 9 องค์

พระกษิติครรภ์พระโพธิสัตว์ เป็นพระโพธิสัตว์องค์หนึ่งในพระพุทธศาสนา
 นิกายมหายานที่มีผู้นับถือกันมากในประเทศจีน ชาวจีนนิยมเรียกว่า "ตี้จิ้งฟูสะ" ส่วนชาวไทยจะ
 เรียกว่า "พระมาลัย" ซึ่งในพิธีกรรมเด็กหรือเทศกาลจะขาดพระโพธิสัตว์รูปนี้ไม่ได้เพราะท่าน
 จะทรงดับทุกข์ของผู้ที่ถูกรบกวนในเมืองนรก

พระภิกษุได้สงโรจชื่อ (มูลนิธิฮั่วเคี้ยวปอเต็กเซียงตั้ง. 2533 : 16-17)
 เมื่อประมาณปี พ.ศ. 1638 ในแผ่นดินจีนราชวงศ์ซ้อง มีปัญญาชนตระกูลลี้คนหนึ่งมีนามว่า เอ็ก
 แซ่ลี้ม สอบไล่ได้ปริญญา "จินสื่อ" ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายอำเภอเซียงเฮง มณฑลจ๊กกั๊ง
 แต่รับราชการได้ไม่นานก็สละตำแหน่งออกอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์มีฉายานามว่า "ได้สงโรจจุ"
 ชาวจีน ชื่อนานนามท่านว่า "ได้สงโรจชื่อ (พระอาจารย์ได้สงหรือหลวงพ่อได้สง) ภายหลังพา
 กันชื่อนานนามว่า "ได้สงก" แปลเป็นไทยว่า "หลวงปู่ได้สง" จนกระทั่งทุกวันนี้ท่านได้จาริก
 จากมณฑลฮกเกี้ยนไปจำพรรษาอยู่ ณ วัดเมี้ยนอัน แคว้นแต้จิ๋ว ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่พุทธศตวรรษ
 ตั้งอยู่บนภูเขาปักชัว อาเภอเตี้ยเอี้ย อดิได้พยายามบูรณะปฏิสังขรณ์วัดและปฏิบัติศาสนกิจเผย

แพร่พุทธธรรมพร้อมกับผู้เจ็บไข้ได้ป่วย และการสงเคราะห์ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ยากไร้ ตลอดจนนาศพอนาถาไปฝังและแจกจ่ายยารักษาโรคภัยไข้เจ็บ และมีการสร้างสะพาน "ฮั่วเฟิง" ซึ่งเป็นสะพานหิน กว้าง 5 วา ยาวประมาณ 300 วา ข้ามแม่น้ำมหารภัย "เหลียงเจียง" เป็นแม่น้ำที่มีกระแสน้ำไหลเชี่ยวกรากมาก ดังนั้นชาวจีนต่างพากันให้ความเคารพนับถืออย่างสูงและเทิดทูนยกย่องให้ท่านเป็นพระมหาเถระอริยสงฆ์ผู้ทรงคุณธรรม เมื่อหลวงปู่ได้ขงมระภาพชาวบ้านได้พร้อมใจกันสร้างกุศลศาลาโดยให้ชื่อว่า "ป่อเต็กตึ้ง" มีความหมายในภาษาไทยว่า "คุณานุสรณ์" อีกทั้งยังได้มีผู้เลื่อมใสได้พากันมาเพื่อกุศลเพื่ออุทิศถวายแก่หลวงปู่ได้อย่างการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์สงเคราะห์ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ยากไร้และประสมภักดิ์ปฏิบัติต่าง ๆ จึงทำให้มีการสร้างกุศลสถาน "ป่อเต็กตึ้ง" ขึ้นทั่วไปในประเทศไทยรวมทั้งที่จังหวัดพิษณุโลกด้วย

ตึกมื่อ เป็นเรือนสองคี่ที่ 3 แห่งแคว้นคันทาราชฎร์ในชมพูทวีป พระพุทธเจ้าทรงยกย่องท่านตึกมื่อว่า เป็นผู้มื่อแถมแก่กล้าที่สุดในบรรดาสาวกทั้งหมด ธรรมของท่านที่สืบสายตรงจากพระพุทธเจ้า คือ "ใจถึงใจ"

2.2 ความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับเทพเจ้า

ชาวจีนเป็นชนชาติที่ถูกปลูกฝังให้ยึดมั่นในความเชื่อต่าง ๆ โดยการรักษาและปฏิบัติตามจารีตประเพณีของตน ซึ่งเป็นนิสัยที่สืบทอดกันมาหลายศตวรรษ (บรมพิลด์. 2533 : 9 - 12) ไม่ว่าชาวจีน จะอพยพไปตั้งถิ่นฐานตามหาที่ไหนก็ตามจะนำเอาประเพณีของตนไปด้วย ความเชื่อทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับคนจีนคือ ความเชื่อที่เกี่ยวกับความมานะพยายามที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต การแสดงความเคารพต่อผู้ที่วายชนม์ไปแล้วหรือดวงวิญญาณต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตน ความพยายามที่จะแสวงหาความรู้ที่เร้นลับเกี่ยวกับอนาคตของตน

การนับถือเทพเจ้า เป็นระบบความเชื่อดั้งเดิมและเก่าแก่ที่สุดของชาวจีน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ร่วมของมนุษยชาติที่ต้องการที่ยึดเหนี่ยวทางใจ และเป็นเครื่องมืออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มีผลกระทบต่อชีวิตของมนุษย์จึงมักถือว่าเกิดจากการคลั่งบันดาลของเทพเจ้าต่าง ๆ เพื่อเป็นการเอาใจให้เทพเจ้าพึงพอใจและบันดาลแต่สิ่งที่ดีงามและเป็น

ประโยชน์ให้แก่ตน รวมทั้งช่วยบิดเป่าความไม่ศิริมานให้พ้นไปมนุษย์จึงมีพิธีกรรมต่าง ๆ รวมทั้งสร้างสถานที่เคารพอันได้แก่ ศาลเจ้าต่าง ๆ เป็นที่สถิตของเทพเจ้าทั้งหลายด้วย เทพเจ้าของจีน อาจจะแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ตามระดับชั้นความศักดิ์สิทธิ์และการเคารพดังนี้

1. เทพเจ้าระดับชาวบ้าน หมายถึง วิญญาณที่สถิตอยู่ตามบ้านเรือนยังมีระดับความบริสุทธิ์และอิทธิฤทธิ์ไม่สูงนัก เพราะยังรวมอยู่กับมนุษย์ธรรมดาและมีชีวิตความเป็นอยู่เช่นเดียวกับมนุษย์

2. เทพเจ้าประจำป่าเขา และเทพที่ล่องลอยไม่อยู่กับที่ ถือว่าอยู่ในระดับสูงกว่าพวกแรก การบวงสรวงจะหาในที่แจ้ง พวกไม่อยู่กับที่มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์สูงกว่าพวกแรก

3. เทพเจ้าชั้นสูง ได้แก่ เทพเจ้าที่ทรงคุณธรรมเป็นเลิศ เช่น เทพเจ้ากวนอู เจ้าแม่ทับทิม ฯลฯ สิ่งสถิตอยู่ในศาลเจ้าที่คนสร้างถวาย มีขนาดใหญ่ ขนาดของศาลเจ้าประเภทนี้ของแต่ละชุมชนจะแสดงถึงความสามัคคีและความมั่งคั่งของแต่ละชุมชนด้วย

4. เทพเจ้าชั้นสูงสุด ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ และเทพเจ้าที่ถือว่าเป็นเซียนต่าง ๆ เช่น ใบบ่เซียน เป็นต้น

ความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีน ในแนวด้านพระพุทธศาสนาทำนายว่าชาวไทยเชื้อสายจีนจะมีการเคารพนับถือเทพเจ้าหลายองค์ด้วยกัน (สมชาย ธรรมวิริยรักษ์. 2521 : 178 - 195) คือ ฮก ลก ชิว

ฮก - เครื่องหมายของความมีทรัพย์สิน มั่งคั่ง

ลก - เครื่องหมายของความมีอำนาจ วาสนา (ขุนนาง)

ชิว - เครื่องหมายของความมีอายุยืน

ฮก ลก ชิว รวมกันเป็นสัญลักษณ์ ความร่ำรวย อำนาจวาสนา อายุยืนยาว พระแม่กวนอิม เป็นเทพเจ้าแห่งความเมตตาได้รับการกล่าวอ้างร่วมกับพุทธศาสนาของพระสมณโคตมเมื่อพุทธศตวรรษที่ห้า (เอวีลีน ลิป. 2536 : 50-53) พระนามของพระนางตามความหมายของชาวจีนคือ เจ้าแม่ผู้คอยสดับคือ พระนางจะคอยสดับเสียงสวดของเหล่า

สาวกคอยแจ้งคำตอบแก่เหล่าสาวกทั้งหลาย ด้วยพระนามแห่งความเมตตากรุณาพระแม่กวนอิมทรง มีพระกรถึงหนึ่งพัน มีพระกรรมถึงหนึ่งพันเช่นกัน นอกจากนี้พระนางยังได้รับการเชื่อถือว่า เป็นเจ้า ผู้คุ้มครองทะเลได้อีกด้วย

หังเจีย เดิมทีเป็นเพชฌฆาตที่เขาสวยก๊วยซัว ต่อมาได้เป็นศิษย์เอกของ พระถังซำจั๋ง ในการไปอัญเชิญพระไตรปิฎกจากประเทศอินเดียโดยช่วยกำจัดปีศาจร้ายต่าง ๆ ได้สำเร็จ หังเจียได้รับการยกย่องให้เป็นเทพเจ้าลิงเพราะมีหน้าตาเหมือนลิงถือมือที่มือขวา สามารถตีลังกาได้ไกลถึง 9,000 ไมล์ เปลี่ยนท่าทางได้ถึง 72 แบบ รวมทั้งมีสติปัญญาดีเลิศ ชาวจีนทั่วไปมีความเชื่อว่าเทพเจ้าลิงสามารถรักษาความเจ็บป่วยและกำจัดปีศาจร้ายได้

กวนอู วีรบุรุษลือชื่อในประวัติศาสตร์จีนสมัยสามก๊ก เกิดที่มณฑลชานตุง (ซัวตั่ว) อีกตำนานหนึ่งว่าเกิดเมืองไกเนี้ย มณฑลชานสี (ซัวไซ) กวนอู้นั้นชื่อเดิมว่า เจียงเซง (เจียงเซง) เป็นผู้มีสติปัญญาและใจกล้าหาญมาแต่เยาว์ทั้งมีกำลังมาก

พระต๋องฮวง เป็นเทพผู้คุ้มครองโลกมนุษย์และขุมนรกอีก 10 ชั้น ตามตำนาน กล่าวไว้ว่า ท่านตั้งปณิธานว่าจะไม่ยอมเป็นพระพุทธรูปเจ้าจนกว่าจะได้ครองสามโลก ทั้งนรก สวรรค์ และโลกมนุษย์ นอกจากนี้ยังถือเป็นผู้ปลดปล่อยวิญญาณที่ได้รับความทรมานในขุมนรก และโดย เนื้อแท้แล้วพระองค์ถูกถือว่าเป็นกึ่งเทพกึ่งมนุษย์

เทียนโฮว กิมป้อ ราชนิแห่งสรวงสวรรค์ เทียนโฮวได้รับการนับถือว่าเป็น เทพเจ้าประจำห้วงน้ำหรือมารดาแห่งสวรรค์ เป็นเทพธิดาหยกผู้ปลดปล่อยความทุกข์ของมวลมนุษย์ ตามคัมภีร์นายกล่าวไว้ว่า พระนางเป็นพระราชนิแห่งสรวงสวรรค์ ทรงถือกำเนิดในราชวงศ์ซ้อง เป็นบุตรธิดาของกลาสีเรือในมณฑลฮกเกี้ยน ชื่อหลิน หยาง วันหนึ่งเธอฝันเห็นบิดาตกอยู่ในห้วงอันตราย พกอยู่ท่ามกลางพายุร้าย เธอจึงกลายเป็นน้ำเพื่อช่วยชีวิตบิดาเอาไว้ เธอเสียชีวิตตั้งแต่นั้นแล้ว แต่ก็ได้สิงสู่อยู่ในเกลียวคลื่น เพื่อคอยคุ้มครองชาวเรือทั้งหลาย ต่อมาในราชวงศ์หมิงจึงได้รับการ ขนานนามว่า เทียนโฮว และสร้างศาลเพื่อเป็นเกียรติแก่เธอ

เปี้ยเซียน เรื่องราวของเปี้ยเซียนได้รับการกล่าวขวัญและเป็นที่นิยมมากใน สมัยราชวงศ์ถังและซ้อง แต่เซียนทั้งแปดก็ยังมีได้รวมกลุ่มกันจนกระทั่งในราชวงศ์หยวน ซึ่งเซียนทั้ง แปดมีดังนี้

1. จงลีเจียน เป็นหัวหน้าของคณะเขียนทั้งแปด กล่าวว่าบิดาของท่าน จงลีเจียนเป็นข้าราชการชั้นสูง เมื่อท่านเติบโตขึ้นก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นขุนศึกในสมัยราชวงศ์ฮั่น จากนั้นได้รับบัญชาให้ยกทัพไปคุ้มกันพระมเหสีที่ติดต่อกับประเทศซีเบต แต่ท่านก็ล้มเหลวต่อภารกิจที่ได้รับ และไม่กล้ากราบทูลต่อฮ่องเต้จึงหนีหายเข้าป่าและเริ่มปฏิบัติภารกิจสำเร็จเป็นเขียน รูปปั้นของท่านมีลักษณะเป็นชายอวบสวมชุดหลวม เปิดให้เห็นหน้าท้อง ถือพัดใบใหญ่รูปร่างคล้าย น้ำเต้า ผู้คนนิยมบูชาเพื่อขอโชคลาภและอายุยืน

- 2. ฮันเซียงจี เป็นหลานของฮันยูนักราชผู้ไม่มีชื่อเสียง ประมาณ พ.ศ. 820 ท่านเป็นศิษย์โปรดของท่านกู่ตงปิ่น หนึ่งในแปดเขียนผู้คอยช่วยเหลือให้ท่านสำเร็จเขียน ในที่สุด จากบทกวีในราชวงศ์ถังกล่าวว่า ชื่อจริงของท่านคือ จงบุ ท่านมักถือขลุ่ยไว้ในมือจึงได้รับการขนานนามให้เป็นเทพแห่งการดนตรีและผู้ทำนาย

3. หลี่ไท่กวาง เรียนวิชาเขียนจากเทพธิดาจากสวรรค์ตะวันตก พ่อแม่ของท่านเสียชีวิตตั้งแต่ท่านยังเล็กจึงอาศัยอยู่กับพี่สาวบุญธรรม อยู่มาวันหนึ่งท่านล้มเจ็บจึงเดินทางเข้าป่าไปยังเชิงเขาที่มีเทพธิดาอาศัยอยู่ นางจึงรักษาโรคด้วยยาวิเศษและยอมรับเป็นศิษย์ จากนั้นได้มอบไม้เท้าเหล็กให้ บางตำนานกล่าวว่าท่านเรียนรู้วิชาอาคมได้และถอดร่างไปพบกับท่านเล่าจื้อบ่อย ๆ รูปเคารพของท่านเป็นรูปชายถือน้ำเต้าและไม้เท้าเหล็ก ซึ่งนิยมคิดว่าตามร้านขายยา

4. กู่ตงปิ่น ประมาณ พ.ศ. 750 กู่ตงปิ่นยังเป็นนักศึกษานักปฏิบัติลัทธิเต๋า อยู่กับอาจารย์จงลีเจียนหนึ่งในแปดเขียน ท่านสำเร็จเป็นเขียนเมื่ออายุได้ 50 ปี มีตำนานในสมัยราชวงศ์หมิง กล่าวว่า ฮ่องเต้จูหยวนจางทรงประชวรด้วยโรคที่บริเวณพระ เกศเมื่อกลับมาปลงพระ เกศจึงทำให้อเจ็บปวดมากและถูกลงโทษประหารชีวิต ก็กลับจึงสวดมนต์ขอความช่วยเหลือจากจักรพรรดิหยก ท่านกู่ตงปิ่นได้เหาะมาช่วยเหลือโดยเสกดาบวิเศษของท่านให้กลายเป็นกรรไกรตัดผม เพื่อนำไปปลงพระ เกศและทำการรักษาโรคภัยให้ฮ่องเต้ฮ่องเต้ รูปเคารพของท่านนิยมทำเป็นชายหนุ่มหน้าตาดีถือดาบบางครั้งถือไม้เท้า ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจเหนือ

ธรรมชาติ ในเมืองวาและถือกระบี่วิเศษในเมืองซ้าย ท่านได้รับการนับถือเคารพบูชาจากช่างตัดผมทั้งหลายว่า เป็นเทพเจ้าแห่งช่างตัดผมและรักษาความเจ็บป่วย

5. หลันไซเหอ ท่านเคยเป็นเทพยดาระดับต่ำของสวรรค์ แต่ภายหลังได้ละเมิดกฎของสวรรค์ จึงถูกขับมาทำมาจูดานโลกมนุษย์ ดังนั้นโดยกำเนิดท่านหลันไซเหอจึงอยู่ในรูปของวิญญาณมากกว่ามนุษย์ รูปเคารพของท่านที่ปรากฏจะสวมชุดสีฟ้า มือถือตะกร้าดอกไม้ ถือว่า เทพแห่งความอุดมสมบูรณ์

6. จางกวอเหลา เคยเป็นมหาอำมาตย์ของฮ่องเต้จินโบราณ มีมนต์วิเศษสามารถหายตัวได้ ท่านชอบซื้อเผือกวิเศษที่สามารถเนรมิตรให้เล็กลงและเก็บไว้ในกระเป๋ายามได้ ท่านพำนักอยู่ในถ้ำแห่งหนึ่งในเมืองหางโจว มณฑลชานซีและจาริกเผยแผร์ลัทธิเต๋า ครั้งหนึ่งท่านได้รับเชิญให้ไปที่ราชสำนักในสมัยฮ่องเต้ไท่จงและฮ่องเต้เกาจงแต่ท่านปฏิเสธ ท่านจางกวอเหลามีลักษณะคือท่านไว้เครา ถืออุกหรือกลอง ซึ่งมีลักษณะคล้ายเศษไม้ไม่มีไม้สองด้าน

7. เขากวอจย ท่านเป็นบุตรของเขabinซึ่งเป็นแม่ทัพใหญ่และเป็นพระอนุชาของฮ่องเต้เขาเหาแห่งราชวงศ์ซ้อง ท่านชอบท่องเที่ยวไปทางทิศตะวันตก เชื่อกันว่า มีพี่ชาย เป็นปีศาจชื่อเขาเอ้อ ซึ่งชอบหลอกผู้คนไปเป็นทาสแม้ว่าท่านจะพยายามดักเตือนแต่ก็ไม่เป็นผล ในที่สุดเขาเอ้อเกิดความเบื่อหน่ายและเสียใจในความผิดของตน เขากวอจยจึงออกท่องเที่ยวไปตามป่าเขา เพื่อล้างบาปให้กับพี่ชายด้วยการบำเพ็ญภาวนา และปฏิบัติตามลัทธิเต๋า จงหลีเจียน จึงมาโปรดและมอบยาอายุวัฒนะให้ ท่านแต่งกายด้วยชุดขุนนางและสวมหมวกของราชสำนัก สัญลักษณ์ของท่านคือ กรับคู่ที่ถือในเมืองข้างหนึ่ง กรับคู่นี้สร้างจากสัญลักษณ์ของราชสำนักที่อนุญาตให้ท่านสามารถเข้าออกในราชสำนักได้ทุกเมื่อ เพราะท่านถือกำเนิดในชาติตระกูลสูง ท่านได้รับการยกย่องให้เป็นเทพแห่งการแสดง

8. เทอเซียนกู่ เป็นบุตรของคนเฝ้าร้านในเมืองหลินจิน มณฑลหูหนาน ครั้งหนึ่งท่านหลงป่าและถูกปีศาจหลอกหลอน ท่านสู้ตงปิ่นจึงปรากฏกายมาช่วยด้วยกระบี่วิเศษ เมื่อท่านอายุได้ 14 ปี ท่านฝันไปว่าท่านเรียนรู้วิธีเนรมิตรผลึกวิเศษและเมื่อตื่นขึ้นมาพบว่ามีผลึกวิเศษอยู่ในมือ ท่านจึงกลืนลงไปทำให้สามารถเหาะได้และกลายเป็นเซียนตั้งแต่บัดนั้นมา

ฮิวท้อเซียงซือ เป็นหมอนี่มีชื่อเสียงมากในประเทศจีนสมัยสามก๊กและเป็น
ที่รู้จักกันดีคือ หมอสูรตัวซึ่งเป็นยอดแห่งแพทย์จีน โดยการนำเอาเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ เช่น
การผ่าตัด การวางยาสูบ ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคือ เป็นหมอที่สามารถรักษาคนไข้ที่ไม่มีทางรักษา
แล้วให้กลับเป็นปกติได้ท่านมีฉายาว่า "หมอเทวดา"

2.3 ความเชื่อในการแต่งกาย

เมื่อถึงวันประเพณีการกินเจประชาชนที่เข้าร่วมสู้พิธีจะต้องเป็นผู้ที่ถือศีล
กินเจ การนุ่งขาวท่มขาว (เสถียร โพรินันทะ. 2520 : 12-13) ซึ่งถือเป็นเรื่องเตือนตนเอง
ให้สำนึกว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ขาวสะอาด ทั้งกาย วาจา และใจ อยู่ในศีลธรรมและมีความสามัคคีธรรม
(ประยงค์ อนันตวงศ์. 2526 : 42) มีความพร้อมที่จะทำทุกอย่าง และอธิษฐานซึ่งกันและกัน

2.4 ความเชื่อในเรื่องของระยะเวลา

ระยะเวลาในการกินเจ กำหนดเอาตามจันทรคติคือ เริ่มตั้งแต่วันขึ้น
1 ค่ำ ถึง 9 ค่ำ เดือน 9 (ปฏิทินจีน) รวม 9 วัน 9 คืน (เสถียร โพรินันทะ. 2520 :
12 - 13) ผู้ร่วมพิธีกินเจ จะสละกิจโลกีย์วัตร และบำเพ็ญศีลสมาทานกินเจ (มังสวิรัต) บริโภค
แต่อาหารผักผลไม้ งดเว้นไม่กระทำกิจใด ๆ อันจะนำมาซึ่งการเบียดเบียนเดือดร้อนให้แก่สัตว์
ทั้งปวง (ชลอ บุญช่วย. 2532 : 49) ตามกำหนดเวลาทุก ๆ ปีของจีน 1 ค่ำ ถึง 9 ค่ำ
เดือน 9 เทพเจ้าประจำดาวนพเคราะห์ ต่างองค์ทรงผลัดเปลี่ยนกันลงมาตรวจโลก ทั้งกลางวัน
กลางคืน บุคคลใดมีความประพฤติ ตั้งอยู่ในกุศลธรรมก็จะทรงประทานพร อำนวยความสมบูรณ์
พูนสุขให้ หากบุคคลใดประพฤติในทางอกุศลธรรม ก็จะลงโทษตามโทษานุโทษ

2.5 ความเชื่อในเรื่องสถานที่

สถานที่ประกอบพิธีการกินเจ จะกินอยู่แต่ในบ้านของตน หรือจะไปไหว้พระ
และสวดมนต์ ที่โรงเจที่เรียกว่า "เจตั่ว" (คะนอง เนินอุไร. 2536 : 15) ส่วนทางโรงเจ
เมื่อถึงวันกินเจกรรมการจะจัดโต๊ะวางกระถางรูปตักแต่งสถานที่ด้วยดอกไม้ ตั้งเครื่องเช่นที่เป็น
อาหารเจพร้อมผลไม้ กับจุดธูป 9 ดวง ซึ่งสมมติเป็น เก้าสุตรัจฉ์ แขนงไว้เป็นแถว โดยจุดทั้ง
ไว้ทั้งกลางวัน และกลางคืน

2.6 ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารที่ใช้ประกอบพิธีกรรม

"อาหารเจ" เป็นอาหารที่ปรุงโดยปราศจากเนื้อสัตว์ (หวัง ชื่อ ฉ. 2536 : 10) ไม่มีส่วนประกอบอื่นใดที่นำมาจากสัตว์ทุกประเภทและที่สำคัญอาหารเจ จะงดเว้นการปรุงเสพพืชผักจน 5 ประการ อันได้แก่

1. กระเทียมหมายถึงรวมถึง หัวกระเทียม ต้นกระเทียม
2. หัวหอมหมายถึงรวมถึง ต้นหอม ใบหอม หอมแดง หอมขาว

หอมหัวใหญ่

3. หลักเกี่ยวข้องกับ กระเทียมโทนจีน ลักษณะคล้ายหัวกระเทียม แต่มี

ขนาดเล็กและยาวกว่า ในประเทศไทย ไม้พบว่าปลูกแพร่หลาย

4. กุยช่าย

5. ใบยาสูบ

ผักดังกล่าวนี้เป็นผักที่มีรสหนักกลิ่นเหม็นคาวรุนแรง นอกจากนี้ยังมีพิษ

ทำลายพลังธาตุทั้ง 5 ในร่างกาย คือ หัวและต้นหอม ทำลายไต เกิดโทษแก่ธาตุน้ำในร่างกาย หัวและต้นกระเทียม ทำลายหัวใจเกิดโทษแก่ ธาตุไฟในร่างกาย กุยช่าย ใบและดอก ทำลายตับ เกิดโทษแก่ธาตุไม้ในร่างกาย หลักเกี่ยวข้องหรือกระเทียมโทนจีน ทำลายม้ามเกิดโทษแก่ธาตุดินในร่างกาย ใบยาสูบทำลายปอดเกิดโทษแก่ธาตุทองในร่างกาย

2.7 ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบพิธีกรรม

ในพิธีกินเจจะมีการนำโคมไฟ 9 ดวง จุดตั้งไว้ที่โต๊ะหมู่บูชา เพื่อเป็นการเชิญ กิ้วอ่องโตเตเต (ผู้เป็นใหญ่ที่เก่า) (ตะนอง เนินอุไร. 2536 : 39) และมีการตั้งโต๊ะอาหารเจ ผลไม้ ดอกไม้ รูป เทียน เพื่อเป็นการเซ่นไหว้เทพเจ้าต่าง ๆ ที่นับถือ เช่น เทพเจ้ากวนอู เจ็กเซียนฮ่องเต้ เป็นต้น รวมทั้งมีการเผากระดาษเงิน กระดาษทองให้กับเทพเจ้าและบรรพบุรุษ ซึ่งหมายถึง การส่งเงินและทอง ไปให้กับเทพเจ้าและบรรพบุรุษ (ประยงค์ อนันท์วงศ์. 2526 : 80) ผู้เข้าร่วมพิธีกินเจก็จะแต่งกายด้วยชุดสีขาวอันจะแสดงถึง จิตใจที่บริสุทธิ์ สะอาด ปราศจากกิเลสทั้งปวง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมในการกินเจ

1. ความหมายของพิธีกรรม

พิธีกรรมเป็นวัฒนธรรมที่คนในสังคมได้สร้างขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงทางจิตใจ ทำให้ผู้ปฏิบัติมีความสุขใจ (กิ่งแก้ว อัดถากร, 2520 : 90) มีความหวังและเชื่อว่าพิธีกรรมทำให้เกิดความเป็นมงคลอยู่เย็นเป็นสุข ลักษณะของพิธีกรรมมีอยู่ 2 ประการคือ เน้นเรื่องจิตใจ และเน้นเรื่องสัญลักษณ์ ในสังคมไทยมีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ ๆ (สุพัตรา สุภาพ. 2520 : 148) ซึ่งเกิดจากความเชื่อ ความคิด ค่านิยม ทศนคติ ศิลธรรม จารีต ระเบียบแบบแผน การประกอบพิธีกรรม โดยผู้ที่ไม่ได้เรียนรู้ว่าจะทำให้เกิดพิธีกรรมไม่ศักดิ์สิทธิ์และไม่เกิดผล (พระยาอนุমানราชชน. 2521 : 225) จึงจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นพิเศษ นอกจากนี้พิธีกรรมยังต้องมีเวทมนต์ คาถา ลงเลขยันต์ เครื่องป้องกัน เครื่องโปรดังความ และยังจำเป็นต้องทำตามฤกษ์ยามผู้ประกอบพิธีกรรมในทางพุทธศาสนาหมายถึง พระ (ชัยพร พิบูลศิริ. 2524 : 1 - 2) ในศาสนาพราหมณ์หมายถึงปุโรหิต และในคริสต์ศาสนาหมายถึงนักบวช หรือ อาจเรียกชื่อเป็นอย่างอื่นเช่น พ่อมด หมอผี ผู้วิเศษ การประกอบพิธีกรรมทำให้เกิดความศรัทธา ความเชื่อมั่นและความรู้สึกร่วมกัน ความศักดิ์สิทธิ์ ความขลัง ตลอดจนความปลื้มปิติแก่ผู้ร่วมพิธี (วิชาภรณ์ แสงมณี. 2525 : 1) ลักษณะของพิธีกรรมส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนา (อุทัย หิรัญเด. 2526 : 167) และมักเกี่ยวข้องกับการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ในการแสดงความหมายและมีการแสดงให้เห็นถึงความมหัศจรรย์ หรือความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเกิดความเกรงขามหรือเคารพนับถือด้วย

2. ขั้นตอนของพิธีกรรมการกินเจ

พิธีกินเจจะเริ่มตั้งแต่วันขึ้น 1 ค่ำ ถึง 9 ค่ำ เดือน 9 (ตามปฏิทินจันทรคติ 9 วัน 9 ค่ำ) ผู้เข้าร่วมกินเจจะสวมเสื้อผ้าสีขาวสะอาด และไปตามโรงเจหรือศาลเจ้าต่าง ๆ (เสถียร โพธิ์นันทะ. 2520 : 13) พร้อมด้วยดอกไม้รูปเทียนไปนมัสการน้อมนุชาแด่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระเจ้าทั้ง 7 องค์ กับพระโพธิสัตว์อีก 2 องค์ ทั้งจัดหาเครื่องกระด้าง ทำเป็นรูปทรง เสื้อผ้า หมวก รองเท้า กระด้างเงิน กระด้างทอง ต่าง ๆ ไปน้อม

ถวายเป็นเครื่องสักการะ สวดมนต์ ทานสมาธิ ภาวนาแผ่เมตตาจิต บริจาคไทยทาน เทภระจาด
 ลอยกระทง และปล่อยสัตว์ เป็นต้น ในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 9 เป็นวันอัญเชิญเทพเจ้ามีการตั้งโต๊ะ
 และกระถางรูป (ประยงค์ อนันตวงศ์. 2526 : 43 - 44) ซึ่งทางโรงเจได้ตกแต่งด้วยดอกไม้
 ตั้งเครื่องเช่น เป็นอาหารเจพร้อมกับผลไม้ กับโคม 9 ดวง ที่สมมติเป็นพระเจ้า 9 องค์ แขน
 ไขว้เป็นแถว แล้วจุดธูปเทียนกราบไหว้อัญเชิญเทพเจ้าให้เสด็จลงมา และการที่จะทราบได้ว่า
 เทพเจ้าเสด็จลงมาเข้าหรือยังนั้นเขาใช้วิธีทอดไม้เสี่ยงทายดูโดยทอด 3 ครั้งให้มีหาง 1 อัน
 กว่า 1 อัน 2 ครั้งและกว่าทั้งคู่อีกหนึ่งครั้งจึงใช้ได้ ลักษณะของไม้ที่ออกมาต้องเรียงลำดับอย่าง
 ช่างต้น ถ้าไม่เป็นไปตามลำดับก็ใช้ไม่ได้ ธรรมเนียมการทอดไม้ที่ถือกันมาอย่างเคร่งครัด
 (ส.พลายน้อย. 2534 : 132 - 134) การที่จะรู้ว่าเทพเจ้ามาแล้วหรือยังบางที่ก็ไม่ต้องทอดไม้
 เพราะเทพเจ้าจะลงมาเข้าคนตรงก่อนทำให้รู้ว่าเทพเจ้าลงมาแล้ว เมื่อเสร็จการเชิญเทพเจ้ากลับ
 โรงพิธี อาหารเจที่นำมาเช่นไหว้ ได้แก่ วนเส้น เห็ดหอม สาหร่ายทะเล ผลไม้ได้แก่ ก้วยหอม
 ส้มจีน แอปเปิ้ล และยังมีข้าวสุก และน้ำชา โคมไฟที่จุดไว้ต้องจุดไว้ตลอดทั้ง 9 วัน (ชโล บุษช่วย .
 2532 : 49 - 50) ผู้ที่เข้าร่วมกินเจจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีขาวล้วนถือศีลกินเจอย่างเคร่งครัด
 ละเว้นจากการปฏิบัติที่ทําให้จิตใจเสื่อมหมอง รักษากายวาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ สะอาด
 (สมบูรณ์ สุขสำราญ. 2533 : 581 - 582) ผู้กินเจทุกคนจะสวดมนต์ทุกวัน วันละ 3 เวลา
 หลังการสวดมนต์แต่ละครั้ง ผู้ร่วมกินเจจะเผากระดาษเงิน กระดาษทอง เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้
 ที่ล่วงลับไปแล้ว ในวันขึ้น 3 ค่ำ จะเชิญเทพเจ้า 2 องค์มาร่วมพิธี องค์แรกเป็นเทพเจ้าซึ่งทํา
 หน้าที่สำรวจผู้มาเกิดชื่อลาได้บ้างได้ อีกรองค์เป็นเทพเจ้าทําหน้าที่สำรวจผู้ที่ตายไปแล้ว ชื่อ
 บ้างได้ และมีพิธีชงกุ่มหมายถึง พิธีการเลี้ยงทหาร ทําในวันขึ้น 3 ค่ำ 6 ค่ำ และ 9 ค่ำ หลัง
 เทียงคืน (สมปราชญ์ อัมมะพันธ์. 2536 : 94 - 95) จะมีการเตรียมอาหารและเหล้าสำหรับ
 เช่นสังเวช ในวันขึ้น 4 ค่ำมีการลอยกระทง ในกระทงมีหมากพลู บุหรี่ และสตางค์กับอาหารและ
 ผลไม้การลอยกระทงถือว่าเป็นการทําบุญให้ผืนน้ำไป (ประยงค์ อนันตวงศ์. 2526 : 43 - 44)
 ในวันขึ้น 5 ค่ำ ตอนเช้าจะมีการตั้งรูปมณฑล ซึ่งทําด้วยกระดาษไว้เพื่อเป็นพยาน ตอนบ่ายจะมี

การเทศกาลเสร็จแล้วเพาบุยบพมาล วันขึ้น 7 ค่ำ ตอนเช้า ก็จะมีการคัดเลือกคณะกรรมการ สำหรับปีต่อไป โดยเลือกจากผู้กินเจที่มีฐานะและหลักฐานมั่นคง วันขึ้น 9 ค่ำตอนกลางคืน หรือ วันขึ้น 10 ค่ำ ตอนเช้าอันเป็นวันสุดท้ายเป็นวันทำพิธีส่งเจ้ากลับ มีพิธีลอยกระทง ในกระทงจะมี ดอกไม้ รูปเทียน เล็บ หม ขี้ผึ้ง กินเจแล้วนำกระทงไปลอยในแม่น้ำ เพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์ ต่อจากนั้นจะเขียนชื่อผู้เข้าร่วมกินเจทั้งหมดแล้วเผาไฟ เชื่อกันว่ารายชื่อในกระทงนั้น จะทราบถึงเทพเจ้า (ชลอ บุญช่วย. 2532 : 49 - 50) เสร็จแล้วจะมีการสวดมนต์ร่วมกันอีกครั้ง และดับโคมไฟทั้ง 9 ดวง ที่จุดในวันแรก แต่กระทงรูปไปลอยน้ำก็เป็นอันสิ้นสุดพิธีกินเจ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบพื้นฐานในการกินเจ

เมื่อถึงเทศกาลกินเจผู้กินเจจะต้องประพฤติตัวอยู่ในศีลธรรม ละเว้นการฆ่าสัตว์ ฆ่าปะเลาะวิวาท รักษากายใจให้บริสุทธิ์ งดเว้นจากการร่วมประเวณี และแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีขาว พร้อมทั้งให้อภัยโหสิกรรมซึ่งกันและกัน ร่วมกันน้อมนมัสการเทพเจ้าทั้ง 9 องค์ ซึ่งถือเป็นการแสดงความเคารพในพระเมตตากรุณาธิคุณ ผู้กินเจจะงดเว้นการรับประทานอาหารที่ปรุงจากเนื้อสัตว์ รับประทานแต่พืชผักและผลไม้ เพราะมีความเชื่อว่าการรับประทานอาหารเจมีผลดีต่อด้านจิตใจและร่างกาย กล่าวคือ ทานให้จิตใจผ่องใส เพราะไม่เบียดเบียนมนุษย์และสัตว์เป็นช่วงการถือศีลร่างกายก็สามารถขจัดถ่ายของเสียได้หมด ทานให้มีสารพิษตกค้างอยู่ในร่างกาย สารอาหารที่มีคุณค่าอยู่ในพืชผัก จะช่วยทานให้ระบบขับถ่ายและการย่อยเป็นปกติ ทานให้อายุยืนยาว ผิวพรรณสดชื่นผ่องใส นัยนี้ตามแง่มุมไส้มพราวม้ว ในช่วงเทศกาลกินเจ ผู้กินเจจะต้องงดเว้นการร่วมประเวณีด้วย สีที่ใช้ในประเพณีกินเจ คือสีเหลืองทั้งหมด เพราะสีเหลืองเป็นสีของกษัตริย์ ส่วนตัวหนังสือจะใช้สีแดงเพราะชาวจีนเชื่อว่าเป็นสีของความเข้มแข็ง (คะนอง เนิ่นอุไร. 2536 : 20 - 38)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการวิจัยที่เกี่ยวข้องพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน มีดังนี้

สุชาติ ตันตสุรฤกษ์ (2530 : 1 - 2) ศึกษาวิจัยเรื่อง อพยพถิ่น : การส่งเงินกลับ
ประเทศไทยโดยชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย พบว่า ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน
 ชาวจีนในไทย มีค่านิยมที่เป็นแบบอย่างเฉพาะตัวและได้น่าติดต่อกับเข้ามา เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ใน
 สังคมไทย โดยเฉพาะในด้านความกตัญญูต่อเวที แบบแผนทางเครือญาติ ความรับผิดชอบต่อ
 ครอบครัวและการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือกันเอง เหนือระดับครอบครัว

อมรรัตน์ ชัยรัตน์ (2531 : 1) ศึกษาวิจัยเรื่อง วรรณกรรมประกอบพิธีลุยไฟของ
ชาวจีนไหหลำในจังหวัดพิษณุโลก : การวิเคราะห์ในแนวหน้าที่นิยม พบว่า ถ้อยคำที่ปรากฏใน
 บทสร้างสรรค์อันเป็นวรรณกรรมประกอบประเพณีลุยไฟของชาวจีนไหหลำในจังหวัดพิษณุโลก
 เป็นถ้อยคำที่กล่าวถึงเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกำลังใจ และสร้างความ
 เชื่อมั่นว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ จะช่วยให้การลุยไฟเป็นไปอย่างปลอดภัย ตลอดจนเพื่อความ
 สิริมงคลแก่ตน อันจะนำมาซึ่งการอำนวยความสะดวก ความมั่งคั่งสมบูรณ์ ตลอดจนความสมปรารถนา
 ทุกประการให้แก่ผู้เข้าร่วมในพิธีทุกคน

ชลอ บุญช่วย (2532 : 10) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเชื่อที่ปรากฏในพิธีกรรมชาวไทย
เชื้อสายจีน ในอำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา พบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีความยึดมั่น
 ในพิธีกรรมในรอบปี และพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ที่
 สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่แสดงออกถึงความจงรักภักดี ความศรัทธาและอำนาจเร้นลับ
 นอกจากนี้ ชลอ บุญช่วย (2532) ยังได้อธิบายถึงเทศกาลกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีน
 มีความเชื่อว่าตั้งแต่วันขึ้น 1 ค่ำ ถึงวันขึ้น 9 ค่ำ ตามปฏิทินจีนเทพเจ้าจะลงมายังโลกมนุษย์
 เพื่อตรวจดูความเป็นไปของมนุษย์โลก และบันดลาลให้เป็นที่ไปตามกรรมดีกรรมชั่วของแต่ละคน
 ดังนั้นในวันดังกล่าวชาวไทยเชื้อสายจีนจะงดเว้นอาหารสดคาวแล้วสมาทานศีลคือ งดเว้นจาก

สิ่งที่ทำให้จิตใจมัวหมอง รักษา กาย วาจา ใจให้สะอาดบริสุทธิ์ เว้นจากการเบียดเบียนผู้อื่น ไม่พูดเท็จ งดเว้นการชั่งแวงในกาม และไม่ดื่มสุราของมึนเมาเพื่อเทพเจ้าจะได้เห็นความดี ของตนตลอดเวลา 9 วันที่ยังมาตรวจโลกตลอดระยะเวลา 9 วันที่อยู่ในช่วงเวลาถือศีลกินเจ จะรับประทานอาหารประเภทผัก ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ละเว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่ทะเลาะวิวาท รักษา กาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ แต่งกายด้วยชุดขาวล้วน งดอาหารสดคาว อย่างที่ชาวจีนเรียกว่า "อาหารขอม" รวมทั้งผักที่มีกลิ่นร้อนแรง เช่น หอม กระเทียม ผักชี เป็นต้น

ดารารัตน์ เมตตาริกนทร์ และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2532 : 1 - 3) ศึกษาวิจัยเรื่อง ชาวจีนในอำเภอสองแห่งของจังหวัดยโสธร : การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีขอนแก่น พบว่า ชาวจีนในเขตสุขาภิบาลทรายมูล และสุขาภิบาลกุดชุมพภูมิพัฒนา จังหวัดขอนแก่น ปัจจุบันส่วนใหญ เป็นผู้สืบเชื้อสายจีนรุ่นลูก หลาน เหลน ที่เติบโตขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ต่างจากบรรพบุรุษ ความ เชื่อทางศาสนาที่กลืนกลายเป็นใกล้ชิดติดต่อกันและการมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างชาวไทยและจีน การแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ กระบวนการ เรียนรู้หลายด้านด้วยกัน สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการกลมกลืน ทางวัฒนธรรมชาวจีนในชุมชนทั้งสองแห่งที่ได้เลือกปฏิบัติ และไม่ปฏิบัติตามพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งแต่ละ พิธีกรรมที่ปฏิบัตินั้น ก็ปฏิบัติไม่ครบทุกขั้นตอนมีการขยับย่อในการปฏิบัติ และยังรับเอาวัฒนธรรมไทย เข้ามาประเพณีปฏิบัติกับวัฒนธรรมจีนด้วย

วีรัตน์ แก้วแทน (2537 : 183 - 184) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาประเพณีกินเจ ของชาวไทยเชื้อสายจีน ในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง สรุปผลการวิจัยถึงประเพณีการกินเจ ของชาวไทยเชื้อสายจีน ในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังว่า หลังจากที่ชาวจีนยกเกียนกลุ่มหนึ่ง ได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านท่าจีน เมื่อประมาณ 150 ปีที่ผ่านมา และได้รวมกันจัดงานกินเจ ขึ้นเป็นครั้งแรกที่วัดปอนด์ หรือวัดประสิทธิ์ชัยในปัจจุบัน โดยกำหนดเอาวันขึ้น 1 ค่ำถึงขึ้น 9 ค่ำเดือน 9 ทางจันทรคติของจีน ซึ่งมีขั้นตอนการปฏิบัติ 3 ขั้นตอน คือ ก่อนวันประเพณี วันประเพณี และหลังวันประเพณี โดยมีการเตรียมบุคคล สถานที่ ศาลเจ้า เครื่องใช้ในครัว

เครื่องใช้ในพิธีกรรม ในวันก่อนประเพณี สำหรับวันประเพณีมีขั้นตอนการปฏิบัติได้แก่ พิธียกเสา
ตั้งโกก พิธีโขก พิธีอัญเชิญพระเจ็กเขียนฮ่องเต้ และพระกิวฮ่องเต้ได้เดมาเป็นประธาน และพิธี
ส่งพระเจ็กเขียนฮ่องเต้ และพระกิวฮ่องเต้เต่กลับสู่สวรรค์ ส่วนวันหลังประเพณี มีพิธียกเสา
ตั้งโกกลงและพิธีเลี้ยงทหารในปัจจุบันบางศาลเจ้าจะเพิ่มขึ้นตอนเสริมเข้าไป เช่น พิธีเทกระจาด
พิธีงเต็ก รวมทั้งการแสดงอภิหารต่าง ๆ ได้แก่ การลุยไฟ การทำร้ายร่างกาย ฯลฯ
นอกจากนี้ยังปรากฏวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรมการกิน การแต่งกาย การละเล่น การ
ใช้ภาษา ความเชื่อ การท่องเที่ยว และวัฒนธรรม ร้านค้าที่เป็นสิ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตของสังคม
ชาวไทยเชื้อสายจีน ในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดตามที่ได้อ้างมานั้น ผู้วิจัยจะได้นำมาใช้
เป็นแนวความคิด และการศึกษาวิเคราะห์ถึงประเพณีการกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัด
พินนุโลก